

1. මූල්‍ය ප්‍රකාශන

1.1 තත්ත්වගණනය කළ මතය

දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවේ 2021 දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්වය ප්‍රකාශය, එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය කාර්යසාධන ප්‍රකාශය හා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශවලින් සමන්විත 2021 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ විධිවිධාන සමඟ සංයෝජිතව කියවිය යුතු ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(1) ව්‍යවස්ථාවේ ඇතුළත් විධිවිධාන ප්‍රකාර මාගේ විධානය යටතේ විගණනය කරන ලදී. 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 11(1) වගන්තිය ප්‍රකාරව දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළිබඳව මාගේ අදහස් දැක්වීම් හා නිරීක්ෂණයන් ඇතුළත් සම්පිණ්ඩන වාර්තාව 2022 මැයි 31 දින ගණන්දීමේ නිලධාරී වෙත නිකුත් කරන ලදී. විගණන පනතේ 11(2) වගන්තිය ප්‍රකාරව දෙපාර්තමේන්තුවට අදාළ වාර්ෂික විස්තරාත්මක කළමනාකරණ විගණන වාර්තාව 2022 ජූලි 29 දින ගණන්දීමේ නිලධාරී වෙත නිකුත් කරන ලදී. ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(6) ව්‍යවස්ථාව සමඟ සංයෝජිතව කියවිය යුතු 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 10 වගන්තිය ප්‍රකාරව මෙම වාර්තාව පාර්ලිමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත් කරනු ලැබේ.

මෙම වාර්තාවේ 1.6 ඡේදයේ දක්වා ඇති කරුණුවලින් වන බලපෑම හැර, මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලින් 2021 දෙසැම්බර් 31 දිනට දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවේ මූල්‍ය තත්ත්වය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා එහි මූල්‍ය කාර්යසාධනය හා මුදල් ප්‍රවාහය පොදුවේ පිළිගත් ගිණුම්කරණ මූලධර්මවලට අනුකූලව සත්‍ය හා සාධාරණ තත්ත්වයක් පිළිබිඹු කරන බව මා දරන්නා වූ මතය වේ.

1.2 තත්ත්වගණනය කළ මතය සඳහා පදනම

මෙම වාර්තාවේ 1.6 ඡේදයේ දක්වා ඇති කරුණු මත පදනම්ව මාගේ මතය තත්ත්වගණනය කරනු ලැබේ. ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතීන්ට (ශ්‍රී.ලං.වි.ප්‍ර) අනුකූලව මා විගණනය සිදු කරන ලදී. මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්බන්ධයෙන් මාගේ වගකීම, විගණකගේ වගකීම යන වගන්තියේ තවදුරටත් විස්තර කර ඇත. මාගේ මතය සඳහා පදනමක් සැපයීම උදෙසා මා විසින් ලබා ගෙන ඇති විගණන සාක්ෂි ප්‍රමාණවත් සහ උචිත බව මාගේ විශ්වාසයයි.

1.3 මූල්‍ය ප්‍රකාශය සම්බන්ධයෙන් ප්‍රධාන ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ හා ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ වගකීම

පොදුවේ පිළිගත් ගිණුම්කරණ මූලධර්මවලට අනුකූලව හා 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 38 වගන්තියේ සඳහන් විධිවිධානවලට අනුකූලව සත්‍ය හා සාධාරණ තත්ත්වයක් පිළිබිඹු කෙරෙන පරිදි මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම හා වංචා සහ වැරදි හේතුවෙන් ඇති විය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකි වනු පිණිස අවශ්‍යවන අභ්‍යන්තර පාලනය තීරණය කිරීම ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ වගකීම වේ.

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 16(1) වගන්තිය ප්‍රකාරව දෙපාර්තමේන්තුව විසින් වාර්ෂික හා කාලීන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවන පරිදි ස්වකීය ආදායම්, වියදම්, වත්කම් හා බැරකම් පිළිබඳ නිසි පරිදි පොත්පත් හා වාර්තා පවත්වා ගෙන යා යුතුය.

ජාතික විගණන පනතේ 38(1)(ඇ) උප වගන්තිය ප්‍රකාරව දෙපාර්තමේන්තුවේ මූල්‍ය පාලනය සඳහා සඵලදායී අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියක් සකස් කර පවත්වා ගෙන යනු ලබන බවට ගණන්දීමේ නිලධාරී සහතික විය යුතු අතර එම පද්ධතියේ සඵලදායීත්වය පිළිබඳව කලින් කල සමාලෝචනයක් සිදු කර ඒ අනුව පද්ධතිය ඵලදායී ලෙස කරගෙන යාමට අවශ්‍ය වෙනස්කම් සිදු කරනු ලැබිය යුතුය.

1.4 මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය පිළිබඳ විගණකගේ වගකීම

සමස්ථයක් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශන, වංචා හා වැරදි හේතුවෙන් ඇතිවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශයන්ගෙන් තොර බවට සාධාරණ තහවුරුවක් ලබාදීම සහ මාගේ මතය ඇතුළත් විගණකාධිපති වාර්තාව නිකුත් කිරීම මාගේ අරමුණ වේ. සාධාරණ සහතිකවීම උසස් මට්ටමේ සහතිකවීමක් වන නමුත්, ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනය සිදු කිරීමේදී එය සෑම විටම ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශයන් අනාවරණය කර ගන්නා බවට වන තහවුරු කිරීමක් නොවනු ඇත. වංචා සහ වැරදි තනි හෝ සාමූහික ලෙස බලපෑම නිසා ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇති විය හැකි අතර, එහි ප්‍රමාණාත්මක භාවය මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පදනම් කර ගනිමින් පරිශීලකයන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි වන බලපෑම මත රඳා පවතී.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනයේ කොටසක් ලෙස මා විසින් විගණනයේදී වෘත්තීය විනිශ්චය සහ වෘත්තීය සැකමුසුබවින් යුතුව ක්‍රියා කරන ලදී. මා විසින් තවදුරටත්,

- ප්‍රකාශ කරන ලද විගණන මතයට පදනමක් සපයා ගැනීමේදී වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇති විය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශයන් ඇතිවීමේ අවදානම් හඳුනාගැනීම හා තක්සේරු කිරීම සඳහා අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කර ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. වරදවා දැක්වීම් හේතුවෙන් සිදුවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශයන්ගෙන් සිදුවන බලපෑමට වඩා වංචාවකින් සිදුවන්නා වූ බලපෑම ප්‍රබල වන්නේ ඒවා දුස්ස්ථානාධිකාරයෙන්, ව්‍යාජ ලේඛන සැකසීමෙන්, වේතනාන්විත මහභැරීමෙන්, වරදවා දැක්වීමෙන් හෝ අභ්‍යන්තර පාලනයන් මඟ හැරීමෙන් වැනි හේතු නිසා වන බැවිනි.
- දෙපාර්තමේන්තුවේ අභ්‍යන්තර පාලනයේ සඵලදායීත්වය පිළිබඳව මතයක් ප්‍රකාශ කිරීමේ අදහසින් නොවුවද, අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කිරීම පිණිස අභ්‍යන්තර පාලනය පිළිබඳව අවබෝධයක් ලබා ගන්නා ලදී.
- හෙළිදරව් කිරීම් ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ව්‍යුහය සහ අන්තර්ගතය සඳහා පාදක වූ ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් උචිත හා සාධාරණ අයුරින් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇතුළත් බව ඇගයීම.
- මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ව්‍යුහය හා අන්තර්ගතය සඳහා පාදක වූ ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් උචිත හා සාධාරණව ඇතුළත් වී ඇති බව සහ හෙළිදරව් කිරීම් ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සමස්ථ ඉදිරිපත් කිරීම අගයන ලදී. මාගේ විගණනය තුළදී හඳුනාගත් වැදගත් විගණන සොයාගැනීම්, ප්‍රධාන අභ්‍යන්තර පාලන දුර්වලතා හා අනෙකුත් කරුණු පිළිබඳව ගණන්දීමේ නිලධාරී දැනුවත් කරන ලදී.

1.5 වෙනත් නෛතික අවශ්‍යතා පිළිබඳ වාර්තාව

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 6(1)(ඇ) වගන්තිය ප්‍රකාරව පහත සඳහන් කරුණු මා ප්‍රකාශ කරමි.

- (අ) මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉකුත් වර්ෂය සමඟ අනුරූප වන බවට
- (ආ) මෙම වාර්තාවේ 1.6.1. (අ) හා 1.6.3 ඡේදයන් හි දැක්වෙන නිරීක්ෂණ පිළිබඳව ඉකුත් වර්ෂයේ දී මා විසින් කර තිබුණු පහත සඳහන් නිර්දේශයන් සමාලෝචිත වර්ෂය සඳහා ඉදිරිපත් කරන ලද මූල්‍ය ප්‍රකාශන වලදී නිවැරදි කර නොතිබුණි.

1.6 මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළිබඳ අදහස් දැක්වීම

1.6.1 මූල්‍ය කාර්ය සාධන ප්‍රකාශය

(අ) ආදායම් ලැබීම්

දෙපාර්තමේන්තුවට අදාළ ආදායම් ලැබීම් ගිණුම්ගත කිරීමේදී පහත සඳහන් අඩුපාඩු නිරීක්ෂණය විය.

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් නිර්දේශය දැක්වීම
-----	-----
<p>(i) පාලන ගිණුම් වල නොසැසඳවීම් සඳහා වෙනසට හේතු හඳුනා ගෙන අදාළ ආදායම් සංකේත වලට ගැලපීමෙන් තොරව 2021 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා ආදායම් ප්‍රකාශයේ අංක 10.04.02.99 දරන අනෙකුත් ආදායම් සංකේතය තුළ වෙනත් දෙපාර්තමේන්තු විසින් රැස්කිරීම් ලෙස රු.889,326,710ක් ඇතුළත් කර තිබුණි. ඒ අනුව අනෙකුත් ආදායම් පාලන ගිණුමට අයත් බදු ගිණුම් වල ශුද්ධ ආදායමේ නිරවද්‍යතාවය විගණනයේදී තහවුරු නොවීය.</p>	<p>වෙනසට හේතු හඳුනාගෙන ඒ සම්බන්ධයෙන් කළ යුතු ගැලපීම් කඩිනමින් සිදු කළ ද, නැවත සංශෝධිත ආදායම් වර්ගීකරණ වාර්තා පිළියෙළ නොවන බැවින් වාර්තාකරණය ක්‍රමවත්ව සිදු වී නොමැති බව.</p>
<p>(ii) 2021 මාර්තු මස වැරදීමකින් අංක 10.03.11.00 (ප්‍රේෂණ ගාස්තු) දරන ආදායම් සංකේතය යටතේ ගිණුම් ගත වී ඇති රු.33,615,024ක මුදල, 2022 පෙබරවාරි 07 දිනැති මාරු කිරීම් පත්‍රය මගින් නිවැරදි ආදායම් සංකේතය යටතේ (10.04.01.03 ප්‍රේෂණ බදු) ගිණුම් ගත කර තිබුණි. එසේ නමුත්, 2021 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා ආදායම් ප්‍රකාශය තුළ එම වටිනාකම ප්‍රේෂණ ගාස්තු වශයෙන් මුදලින් ආපසු ගෙවීම් ලෙස සටහන් කර ඇති බව නිරීක්ෂණය විය.</p>	<p>අතපසු වීමකින් සිදු වී ඇති අතර නිවැරදි කිරීම් සිදු කිරීමට පියවර ගන්නා බව.</p> <p>භාණ්ඩාගාරය විසින් නිකුත් කර ඇති මාර්ගෝපදේශ ප්‍රකාරව ගිණුම් පිළියෙළ කළ යුතු වේ.</p>

- (iii) ස්ථිරවම ශ්‍රී ලංකාව හැර යන ශ්‍රී ලාංකික පුරවැසියන් හඳුනාගැනීමටත් ඔවුන් විසින් රටින් පිටතට ගෙන යන විදේශ විනිමය නිෂ්චය කර බදු පැහැදීම නිර්ණය කර ගැනීම සඳහා වූ ක්‍රමවේදයක් විගමන බදු සම්බන්ධයෙන් දෙපාර්තමේන්තුව සතු නොවීය. තවද, සමාලෝචිත වර්ෂය තුළ ව්‍යාපාර උපදේශන අංශය විසින් නිෂ්කාශණය කළ විගමන බදු වටිනාකම හා ආදායම් ප්‍රකාශය තුළ අන්තර්ගත විගමන බදු වටිනාකම් අතර රු.2,561,835ක වෙනසක් පැවතුණි.
- (iv) 2021 නොවැම්බර් 26 දිනැති රාජ්‍ය ගිණුම් මාර්ගෝපදේශ අංක 2021/03 ප්‍රකාරව, මූල්‍ය ප්‍රකාශන ආකෘතියෙහි සිදු කරන ලද වෙනස්කම් හේතුවෙන් 2020 වර්ෂයේ සංසන්දනාත්මක අගයන් නැවත ගැලපීමක් සිදු කර ඇති බවට “වාර්තා කිරීමේ පදනම” යටතේ හෙලිදරව් කළ යුතු වූවත් ආදායම් ලැබීම් හා ආපසු ගෙවීම් වලට අදාළව සිදු කර ඇති ගැලපීම් සඳහා එසේ හෙලිදරව් කර නොතිබුණි.

පාලනයෙන් පරිබාහිර වූ සාධක මත මෙම බද්ද අය කිරීමට සිදුවී ඇති බැවින් පූර්ව පුරෝකථනයන් සිදු කළ නොහැකි බව.

බදු පැහැදීම නිර්ණය කර ගැනීමට සුදුසු ක්‍රමවේදයක් අනුගමනය කිරීම අවශ්‍ය වන අතර වෙනසට හේතු පැහැදිලි කර ගත යුතු වේ.

2021 දෙසැම්බර් 06 වැනි දින බාගත කරන ලද අදාළ වකුලේඛයේ එය අන්තර්ගත වී නොතිබුණු බව.

අදාළ වකුලේඛයේ විධිවිධාන ප්‍රකාරව කටයුතු කළ යුතුය.

1.6.2 හිඟ බදු ආදායම

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ අදහස් දැක්වීම	නිලධාරීගේ නිර්දේශය
-----	-----	-----
<p>2021 දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍ය ප්‍රකාශ සමඟ වූ ඒසීඒ 1 – i ආකෘතියෙහි කපා හරින ලද හිඟ ආදායම් ලෙස රු.49,186,793ක් වාර්තා කර ඇතත්, පැහැර හරින ලද බදු අයකර ගැනීමේ ඒකකයෙන් ලබා ගත් තොරතුරු අනුව එම වටිනාකම රු. 1,958,404,480ක් වූයෙන් රු.1,909,217,687ක නොසැසඳිමක් නිරීක්ෂණය විය.</p>	<p>වෙනසට සම්පූර්ණයෙන් නොමැත.</p>	<p>හේතු දක්වා ඒකාකාරී ලෙස අගයන් මූල්‍ය ප්‍රකාශන හා අනෙකුත් මූල්‍ය තුල යාවත්කාලීන විය යුතුය.</p>

1.6.3 අවිනිශ්චිත ගිණුම

විගණන නිරීක්ෂණය

ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම

නිර්දේශය

2021 දෙසැම්බර් 31 දිනට RAMIS පරිගණක පද්ධතිය තුළ රු. මිලියන 5,974ක නිරවුල් නොවූ අවිනිශ්චිත ශේෂයක් පැවතීම හේතුවෙන් හිඟ බදු ශේෂය එම ප්‍රමාණයෙන් අධිගණනය වී ඇත.

බදු ගෙවන්නන් වෙතින් හෝ අදාළ බැංකු මගින් නිවැරදි කිරීම් සඳහා නිවැරදි ලේඛන සමඟ ඉල්ලීම් ඉදිරිපත් කරන තෙක් ඒවා නිරවුල් කිරීම ඉතා අසීරු කාර්යයක් බව.

අවිනිශ්චිත ගිණුමට අදාළ ශේෂ නිවැරදිව හඳුනා ගෙන ගැලපීම් කර නිරවුල් කිරීමට කඩිනමින් කටයුතු කළ යුතුය.

1.6.4 තැන්පතු

මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අදාළ තැන්පත් ගෙවීම් හා ශේෂ ගිණුම්ගත කිරීමේදී පහත සඳහන් අඩුපාඩු නිරීක්ෂණය විය.

විගණන නිරීක්ෂණය

ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම

නිර්දේශය

(අ) සමාලෝචිත වර්ෂයේ ජනවාරි සහ පෙබරවාරි ආදායම් වර්ගීකරණ වාර්තා අනුව මාර්ගගත ක්‍රමය යටතේ රැස්කර තිබුණු රු.153,893,730ක් වටිනා මුද්දර බදු ආදායම් ආදායමට බැර කිරීම වෙනුවට අංක 6000-0-0-14-3 දරන තැන්පතු ගිණුමේ ආරම්භක ශේෂයට ගැලපීම් කර තිබීම හේතුවෙන් සමාලෝචිත වර්ෂයේ තැන්පතු ලැබීම් එම ප්‍රමාණයෙන් අඩුවෙන් දක්වා තිබුණි.

අදාළ නිවැරදි කිරීම් සිදු කිරීමට පියවර ගන්නා බව.

මුදල් රෙගුලාසි ප්‍රකාරව වර්ෂයට අදාළ සියළු ලැබීම්, තැන්පතු ලෙජරය තුළ සටහන් විය යුතුය.

(ආ) සමාලෝචිත වර්ෂයේ දෙසැම්බර් 31 දිනට රාජ්‍ය මුදල් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් මාරු පත්‍ර මගින් පොදු තැන්පතු ගිණුමට ප්‍රේෂණය කළ රු.807,851,027ක මුද්දර ආදායම් තැන්පතු ලෙජරයේ එදිනට ලැබීම් වශයෙන් සටහන් කිරීම වෙනුවට සමාලෝචිත වර්ෂයේ ආරම්භක ශේෂයට සටහන්කර තිබුණි.

අදාළ සටහන් යොදා නිවැරදි කිරීමට පියවර ගන්නා බව.

මුදල් රෙගුලාසි ප්‍රකාරව වර්ෂයට අදාළ සියළු ලැබීම්, දෙපාර්තමේන්තු පොත්වල ලැබීම් ලෙසම සටහන් විය යුතුය.

(ඇ) දෙපාර්තමේන්තු ලෙජරය අනුව තැන්පතු ගිණුම් අංක 6000-0-0-14-3 යටතේ සමාලෝචිත වර්ෂයේ ගෙවීම් වටිනාකම රු.8,736,217,641ක් වුවද ඒකාබද්ධ ශේෂ පිරික්සුම අනුව එය රු.9,983,640,266ක් වූයෙන් රු.1,247,422,625ක වෙනසක් නිරීක්ෂණය විය.

මුදල් රෙගුලාසි ප්‍රකාරව නිවැරදිව සැසඳුම් කිරීමට පියවර ගන්නා බව.

මුදල් රෙගුලාසි ප්‍රකාරව දෙපාර්තමේන්තු පොත් භාණ්ඩාගාරයේ පොත් සමඟ සසඳා අවශ්‍ය ගැලපීම් සිදු කළ යුතුය.

1.6.5 දේපල පිරිසක හා උපකරණ

පහත සඳහන් නිරීක්ෂණයන් කරනු ලැබේ.

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>(අ) 2017 ජූනි 28 දිනැති අංක 01/2017 දරන රාජ්‍ය මුදල් වක්‍රලේඛයට අදාළ මාර්ගෝපදේශය අනුව දෙපාර්තමේන්තුව සතු සියළුම වත්කම් තක්සේරු කර ගිණුම්ගත කළයුතු වුවද, දෙපාර්තමේන්තුව සතු කුරුණෑගල හා නුවරඑළිය කාර්යාල පවත්වාගෙන යනු ලබන ඉඩම් හා ගොඩනැගිලි සමාලෝචිත වර්ෂය අවසන් වන විටත් තක්සේරු කර ගිණුම් ගතකර නොතිබුණි. තවද සමාලෝචිත වර්ෂයේ වත්කම් වල ඇතුළත් රු.190,235,000ක් වටිනා මෝටර් වාහන 53ක්, යටෝක්ත මාර්ගෝපදේශ වල 1(නි) ඡේදය ප්‍රකාරව අදාළ ක්‍රියාපටිපාටීන් අනුගමනය කර තක්සේරුකර ගිණුම්ගත කළ බවට සාක්ෂි විගණනයට ඉදිරිපත් නොවීය.</p>	<p>තක්සේරු වාර්තා ලබා ගෙන ගිණුම් ගත කිරීමට පියවර ගන්නා බව හා මෝටර් වාහන සම්බන්ධයෙන් සාක්ෂි ඉදිරිපත් කර ඇති බව.</p>	<p>වක්‍රලේඛ ප්‍රකාරව දෙපාර්තමේන්තු සතු සියළු වත්කම් තක්සේරු කර ගිණුම් ගත කළ යුතුය.</p>
<p>(ආ) දෙපාර්තමේන්තුවේ නව වාහන අංගනය ඉදිකිරීම සඳහා මෙතෙක් වැය කර තිබුණු වටිනාකම හෝ ඉදිකිරීම්වල තක්සේරු වටිනාකම කෙරිගෙන යන වැඩ වශයෙන් ගිණුම්ගත කර නොතිබූ අතර මේ සඳහා මූලධන වත්කම් පුනරුත්ථාපනය හා වැඩිදියුණු කිරීම යටතේ රු.176,000,000ක් ඇස්තමේන්තු කර තිබුණි.</p>	<p>ගිණුම් ගත කිරීමට පියවර ගන්නා බව.</p>	<p>-එම-</p>
<p>(ඇ) 2021 දෙසැම්බර් 22 දිනැති ජාතික අයවැය දෙපාර්තමේන්තුවේ අංක BD/GSP/2017/Vehicle/Remittal iii දරන ලිපිය ප්‍රකාරව රු.69,282,150ක් වටිනා මූල්‍ය කල්බදු ක්‍රමය යටතේ පවරා ගන්නා ලද වාහන 29ක් සමාලෝචිත වර්ෂයේ මාරු කිරීම් යටතේ ගිණුම්ගත කරනු වෙනුවට ආරම්භක ශේෂයට ගලපා තිබුණි. එම වාහන 29යෙහි වටිනාකම 2021 ජනවාරි 01 දිනට ආරම්භක ශේෂය තුළ නැවත රු.167,775,000ක් ලෙස ගිණුම්ගත කර තිබීම හේතුවෙන් සමාලෝචිත වර්ෂයේ දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍ය නොවන වත්කම්වල වටිනාකම රු.69,282,150 කින් අධිගණනය වී තිබුණි.</p>	<p>නිවැරදි කිරීම් සිදු කිරීමට පියවර ගන්නා බව.</p>	<p>වත්කම් ගිණුම් ගත කිරීමේදී ඊට අදාළ නිවැරදි වටිනාකම පමණක් ගිණුම් ගත කළ යුතුය.</p>

(ඇ)	සමාලෝචිත වර්ෂයේ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශය අනුව මූල්‍ය කල්බදු ක්‍රමය යටතේ අත්පත් කරගත් වාහන වටිනාකම රු.57,997,825 ක් වූ අතර මූල්‍ය කාර්යසාධන ප්‍රකාශය අනුව ඒ සඳහා වූ මූලධන වියදම රු.13,382,136 ක් පමණක් වීම හේතුවෙන් රු.44,615,689 ක වෙනසක් නිරීක්ෂණය විය.	-එම-	නිවැරදිව ගිණුම් පවත්වා ගැනීම කළමනාකරණය සතු වගකීම වේ.
(ඉ)	සමාලෝචිත වර්ෂයේදී දෙපාර්තමේන්තුව සතුව පැවති රු.6,415,000ක් වටිනා වාහන වෙනත් දෙපාර්තමේන්තු හා ආයතන වෙත භෞතිකව පවරා ඇතත් ඒ සඳහා ගිණුම් වල අවශ්‍ය ගැලපීම් සිදු කර නොතිබීම හේතුවෙන් 2021 දෙසැම්බර් 31 මූල්‍ය නොවන වත්කම් එම වටිනාකමින් අධිගණනය වී තිබුණි.	-එම-	-එම-
(ඊ)	2020 දෙසැම්බර් 31 දිනට දෙපාර්තමේන්තුව සතු මූල්‍ය කල්බදු වත්කම් වටිනාකම රු.15,522,175ක් වුවද එය 2021 ජනවාරි 01 දිනට රු.73,520,000ක් වශයෙන් ඉදිරියට ගෙනවිත් තිබුණි. මෙම වෙනසට හේතු මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලකයින්ගේ ප්‍රයෝජනය සඳහා මූල්‍ය ප්‍රකාශවල සටහන් මගින් අනාවරණය කර නොතිබුණි.	ඉදිරියේදී එවැනි සටහන් යෙදීමට කටයුතු කරන බව.	මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල දැක්වෙන වටිනාකම් වලට සිදු කරන ප්‍රමාණාත්මක ගැලපීම් පිළිබඳ සටහන් මගින් අනාවරණය කළ යුතුය.

1.6.7 විගණනය සඳහා සාක්ෂි නොවීම

පහත සඳහන් ගනුදෙනු සම්බන්ධයෙන් විගණන සාක්ෂි ඉදිරිපත් කර නොතිබුණි.

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
-----	-----	-----
(අ) 2020 හා 2021 වර්ෂයන් වල සිදු වී තිබුණු වාහන අනතුරු වලට ආදාල ලිපි ගොනු 06 ක්, වාහන අළුත්වැඩියා ලිපි ගොනු 13ක් හා ලොග් වාර්තා පොත් 09ක් විගණනය සඳහා ලබාදී නොතිබුණි.	වාහන අනතුරු වලට අදාල ලිපිගොනු 06 මේ වන විට විගණනයට එවීමට කටයුතු යොදා ඇති බව.	2018 අංක 18 දරන ජාතික විගණන පනතේ 7(1)(ආ) වගන්තිය ප්‍රකාරව කටයුතු කළ යුතුය.
(ආ) දෙපාර්තමේන්තුව රු.500,812,150ක් වටිනා වාහන සම්බන්ධයෙන් වාර්ෂික භාණ්ඩ සමීක්ෂණ වාර්තා ඉදිරිපත් කර නොතිබුණි.	සතු දෙපාර්තමේන්තු සමීක්ෂණය නොකළ ඉදිරියේදී සමීක්ෂණ කටයුතු කරන බව.	මුදල් රෙගුලාසි හා වකුලේඛ ප්‍රකාරව සියළුම වාහන සමීක්ෂණය කළ යුතුය.

2. මූල්‍ය සමාලෝචනය

2.1 ආදායම් කළමනාකරණය

2.1.1 ආදායම් ඇස්තමේන්තු කිරීම

පහත සඳහන් නිරීක්ෂණයන් කරනු ලැබේ.

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>(අ) මුදල් රෙගුලාසි 85(1)(ඇ) හා මුදල් රෙගුලාසි 128(2)(අ) ප්‍රකාරව ආදායම් ඇස්තමේන්තු සම්පූර්ණ ලෙසත්, හැකි තාක් තාත්වික සහ නිවැරදි ලෙසත් පිළියෙළ කිරීමට රාජ්‍ය ආදායම් ගණන්දීමේ නිලධාරීන් උත්සහා දැරිය යුතුය. සමාලෝචිත වර්ෂයේ මූලික ආදායම් ඇස්තමේන්තුව රු.බි.685.5ක් වුවද සංශෝධිත ඇස්තමේන්තු වටිනාකම රු.බි.612.6ක් විය. සත්‍ය ආදායම රු.බි.619.7ක් වූ අතර වර්ෂය අවසානයේ ඇස්තමේන්තුව සංශෝධනය කර ඇති බැවින් ඇස්තමේන්තුගත ආදායම හා සත්‍ය ආදායම අතර සැලකිය යුතු විචලතාවයක් දක්නට නොලැබුණි. එබැවින් දෙපාර්තමේන්තුවේ ඇස්තමේන්තු සංශෝධන කිරීමේ ක්‍රියාවලිය, කාලෝචිත හා තාත්වික නොවන තත්වයක පවතින බව විගණනයේදී නිරීක්ෂණය විය.</p>	<p>එක් එක් ආදායම් විස්තර සලකා බැලීමේදී සංශෝධිත ඇස්තමේන්තු සමඟ සත්‍ය ආදායම විවිධ පරාසයන් තුළ විචලතාවයන්ට ලක් වී ඇති නිසා ආදායම් ඇස්තමේන්තු කිරීම විධිමත් පරිදි සිදු කර නොතිබූ බව පිළිගත නොහැකි බව.</p>	<p>මුදල් රෙගුලාසි ප්‍රකාරව කටයුතු කර ආදායම් ඇස්තමේන්තු හැකි තාක් නිවැරදිව, කාලෝචිතව හා තාත්වික ලෙස පිළියෙළ කළ යුතුය.</p>
<p>(ආ) එක් එක් ආදායම් විස්තර වල ඇස්තමේන්තුගත ආදායම සත්‍ය ආදායම සමඟ සැසඳීමේ දී, සියයට සෘණ 421 සිට සියයට 90 දක්වා වූ පරාසයක විචලතාවයක් නිරීක්ෂණය වීම හේතුවෙන් ආදායම් ඇස්තමේන්තු කිරීම විධිමත් පරිදි සිදුකර ඇති බවක් නිරීක්ෂණය නොවීය.</p>	<p>- එම -</p>	<p>- එම -</p>
<p>(ඇ) ආදායම් සංකේත 05කට අදාළ බදු 2019 ජනවාරි 01 දින වන විට අහෝසි කර ඇති බැවින් එම සංකේත සඳහා සමාලෝචිත වර්ෂයේ ආදායම් ඇස්තමේන්තුවක් සිදු නොවන අතර වර්ෂය තුළ එක් රැස් වන ආදායම, හිඟ ආදායම් බදු වලින් එකතු වන බදු මුදල් ලෙස සැලකිය හැකිය. ඒ අනුව, 2021 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා ආදායම් ප්‍රකාශය</p>	<p>අදාළ ආදායම් සංකේත වලට අදාළ බදු අහෝසි කර ඇති නිසා ආදායම් ඇස්තමේන්තු පිළියෙළ කර නොමැති බව.</p>	<p>වෙනසට හේතු හඳුනා ගෙන නිවැරදි කළ යුතුය.</p>

අනුව ආදායම් රැස්කිරීම හා හිඟ ආදායම් පිළිබඳ ප්‍රකාශය (ACA-1(i)) අනුව අයකරන ලද හිඟ ආදායම් සමාන විය යුතු වුවත් ඒවා අතර රු.4,382,760ක වෙනසක් නිරීක්ෂණය විය.

2.1.2 හිඟ බදු ආදායම්

පහත සඳහන් නිරීක්ෂණයන් කරනු ලැබේ.

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
-----	-----	-----
<p>(අ) RAMIS පරිගණක පද්ධතියට අනුව, 2021 දෙසැම්බර් 31 දිනට සමස්ථ හිඟ බදු හා දඩ වටිනාකම වන රු. 345,340,426,517න් අය කර ගත හැකි හිඟ බදු හා දඩ වටිනාකම රු. 81,165,991,314 ක් විය. ඒ අනුව, 2021 වර්ෂය පුරාම අය කිරීම් තාවකාලිකව අත්හිට වූ හිඟ බදු හා දඩ ප්‍රමාණය, මුළු හිඟ බදු හා දඩ වටිනාකමෙන් සියයට 76ක ඉක්මවා පැවැතිණි. 2020 දෙසැම්බර් 31 දිනට පැවැති හිඟ බදු හා දඩ ශේෂයට සාපේක්ෂව 2021 දෙසැම්බර් 31 දිනට පැවැති හිඟ බදු හා දඩ ශේෂය අඩු වී ඇතත්, අය කිරීම් තාවකාලිකව අත්හිට වූ ශේෂය රු. 24,755,856,830කින් එනම්, සාපේක්ෂව සියයට 10ක සැලකිය යුතු මට්ටමකින් ඉහළ ගොස් ඇති බව නිරීක්ෂණය කෙරේ.</p>	<p>රාජ්‍ය ගිණුම් පිළිබඳ කාරක සභා රැස්වීම් මඟින් ලබා දුන් උපදෙස් පරිදි අය කල හැකි හිඟ බදු හා තාවකාලිකව අත් හිට වූ හිඟ බදු ශේෂ සංශෝධනය කළ බව.</p>	<p>හිඟ බදු හා දඩ මුදල් කාලීනව අය කිරීමට/ නිරවුල් කිරීමට ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම හා අදාළ බදු පනත් වල දැක්වෙන සියළුම අය ක්‍රියාමාර්ග ක්‍රියාත්මක කර යථෝක්ත හිඟ ශේෂයෙන් අය කර ගත හැකි/ නිරවුල් කළ හැකි සියළුම හිඟ බදු හා දඩ ශේෂ කඩිනමින් අය කිරීමට/ නිරවුල් කිරීමට පියවර ගත යුතුය.</p>
<p>(ආ) Legacy පද්ධතියට අනුව, 2021 දෙසැම්බර් 31 දිනට සමස්ථ හිඟ බදු හා දඩ වටිනාකම වන රු.274,385,677,703න් අය කර ගත හැකි හිඟ බදු හා දඩ වටිනාකම රු. 78,459,139,039ක් විය. ඒ අනුව, 2021 වර්ෂය පුරාම අය කිරීම් තාවකාලිකව අත්හිට වූ හිඟ බදු හා දඩ ප්‍රමාණය, මුළු හිඟ බදු හා දඩ වටිනාකමෙන් සියයට 70 ඉක්මවා පැවැතිණි. 2020 දෙසැම්බර් 31 දිනට පැවැති හිඟ බදු හා දඩ ශේෂයට සාපේක්ෂව 2021 දෙසැම්බර් 31 දිනට පැවැති හිඟ බදු හා දඩ ශේෂය අඩු වී ඇතත්, අය කිරීම්</p>	<p>-එම-</p>	<p>-එම-</p>

තාවකාලිකව අත්හිට වූ ශේෂය රු.5,104,328,625කින් එනම්, සාපේක්ෂව සියයට 2.6කින් ඉහළ ගොස් ඇති බව නිරීක්ෂණය කෙරේ.

- (ඇ) දෙපාර්තමේන්තුව විසින් බදු ගෙවන්නන් පිළිබඳ විස්තර පවත්වාගෙන යාමේ පහසුව උදෙසා අංශ හා ප්‍රාදේශීය කාර්යාල පවත්වාගනු ලැබුවත්, RAMIS හි ඛණ්ඩ ආදායම් පිළිබඳ වාර්තාව තුළ අංශයන් හඳුනා නොගත් බදුකරුවන් සඳහා “වෙනත්” යනුවෙන් සඳහන් කරමින් හිඟ බදු හා දඩ ලෙස පිළිවෙලින් රු.62,989,726ක් හා රු.12,230,753ක ශේෂයන් පැවතුණි.

නිවැරදි කිරීමට අවශ්‍ය කටයුතු සිදු කරන බව.

එහි ඇතුළත් බදු ගෙවන්නන් අදාළ අංශ සඳහා වෙන් කළ යුතුය.
- (ඈ) 2016 වර්ෂයේ සිට දෙපාර්තමේන්තුව විසින් RAMIS පරිගණක පද්ධතිය හඳුන්වා දී ඇති අතර මේ වන විට වසර 06ක් සම්පූර්ණ වී ඇති නමුත් තවමත් පැරණි පරිගණක පද්ධතිය (Legacy පරිගණක පද්ධතිය) පවත්වා ගෙන යනු ලබයි. එසේම 2016 - 2021 කාලපරිච්ඡේදය තුළ Legacy පරිගණක පද්ධතියේ පවතින ශේෂ නිරාකරණය කිරීමට, දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ක්‍රමවත් වැඩපිළිවෙළක් ස්ථාපිත නොකිරීම හේතුවෙන් තවදුරටත් එම පද්ධතිය පවත්වා ගෙන යාමටත් ඒ සඳහා වියදම් දැරීමටත් දෙපාර්තමේන්තුවට සිදු වී තිබුණි. 2021 වර්ෂයේදී පැරණි Legacy පරිගණක පද්ධතියට අදාළව IBM Main Server හා Informix Software යන පද්ධතීන් දිගටම පවත්වා ගෙන යාම සඳහා ප්‍රතිසාධන සැලැස්මක් ක්‍රියාත්මක කිරීම වෙනුවෙන් රු.96,041,180ක (බදු රහිත) වටිනාකමකට නව කොන්ත්‍රාත් ගිවිසුමක් අත්සන් කර ඇති බවද නිරීක්ෂණය විය.

RAMIS කාලපරිච්ඡේදයට පෙර බදු කාලපරිච්ඡේද හසුරුවනු ලබන Legacy පද්ධතිය රඳවා තබා ඇති ගොනු දායකය ස්ථාපනය කර ගැනීමේ කටයුතු සඳහා නව කොන්ත්‍රාත් ගිවිසුමක් අත්සන් කර ඇති බව.

RAMIS පද්ධතිය ස්ථාපනය කිරීමේ අරමුණු ඉටු කර ගැනීමට කඩිනමින් කටයුතු කළ යුතුය.
- (ඉ) Legacy පරිගණක පද්ධතිය යටතේ අය විය යුතු මුළු හිඟ බදු හා දඩ අතරින් රු.224,957,661,674ක එනම් සියයට 82 ක් ආදායම් බදු හා එකතු කළ අගය මත බදු වලින් සමන්විත බව එම ශේෂය තුළ අයකිරීම් තාවකාලිකව අත්හිටවූ හිඟ බදු ප්‍රමාණයද අන්තර් ගත වී ඇති බව.

සැපයුම්කරුවන් සෘජුවම හා වක්‍රාකාරව රජයට ගෙවිය යුතු එකතු කළ අගය මත බදු හා දඩ අය

නිරීක්ෂණය වූ අතර RAMIS පරිගණක පද්ධතිය යටතේ අය විය යුතු මුළු හිඟ බදු හා දඩ අතරින් රු.329,155,597,326ක් එනම් සියයට 95 ක් ආදායම් බදු හා එකතු කළ අගය මත බදු වලින් සමන්විත බව නිරීක්ෂණය විය. ඊට අදාළ කාල විශ්ලේෂණය අනුව RAMIS හා Legacy පරිගණක පද්ධතිය අනුව සැපයුම්කරුවන් සෘජුවම හා වක්‍රාකාරව රජයට ගෙවිය යුතු රු.79,868,168,080ක එකතු කළ අගය මත බදු හා දඩ අය කර ගැනීමට නොහැකි වී ඇති බව තවදුරටත් නිරීක්ෂණය විය.

කඩිනමින් අය කර ගැනීමට පහත් මඟින් සපයා ඇති ප්‍රතිපාදන අනුව කටයුතු කළ යුතුය.

(ඊ) පද්ධතිය මගින් තක්සේරු වාර්තා නිකුත් කිරීම සම්බන්ධව සිදු කළ නියැදි විගණන පරීක්ෂාවට අනුව, බදු ගෙවන්නන්ට තක්සේරු වාර්තා යාවත්කාලීනව නිකුත් නොකිරීම හේතුවෙන් සමාලෝචිත වර්ෂයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ වල දක්වා ඇති අයකල හැකි හිඟ බදු ආදායම රු.650,767,363 ක් අඩුවෙන් දක්වා ඇති බව අනාවරණය විය.	අය කිරීමේ නිවේදන නිකුත් වූ පසු හිඟ බදු අය කිරීමට අවශ්‍ය ක්‍රියා මාර්ග නොපමාව සිදු කරන බව.	අය කිරීමේ නිවේදන කාලානුරූපීව, නොපමාව නිකුත් කළ යුතුය.

2.2 වියදම් කළමනාකරණය

පහත සඳහන් නිරීක්ෂණයන් කරනු ලැබේ.

විගණන නිරීක්ෂණය

ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් නිර්දේශය දැක්වීම

(අ) පුනරාවර්ථන වැය විෂයයන් 02 ක් සඳහා වෙන් කර තිබූ රු.10,190,000ක් වූ මුළු ශුද්ධ ප්‍රතිපාදනයම උපයෝජනය නොකර ඉතිරි වී තිබුණි.

විවිධ කරුණු මත ප්‍රතිපාදන ඉතිරි වී ඇති බව.

ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම හා ප්‍රසම්පාදන සැලැස්ම නිසි පරිදි සකසා ප්‍රතිපාදන ඵලදායී ලෙස උපයෝජනය කළ යුතුය.

(ආ) පුනරාවර්තන වැය විෂයන් 13ක් සඳහා වූ රු.4,155,717,500ක ශුද්ධ ප්‍රතිපාදනයෙන් රු.3,352,720,440ක් උපයෝජනය කිරීම නිසා රු.802,997,060ක් ඉතිරි වී තිබුණු අතර එය ශුද්ධ ප්‍රතිපාදනයෙන් සියයට 06 සිට සියයට 74ක් දක්වා පරාසයක විය.

-එම-

-එම-

තවද සංශෝධනය කළ පසු ද වැය විෂයන් 03ක් සඳහා ප්‍රතිපාදන ඉතිරි වීම් සියයට 24 සිට සියයට 74ක පරාසයක වාර්ෂික ශුද්ධ ප්‍රතිපාදන ඉතිරි වී තිබූ අතර මේ හේතුවෙන් ඇස්තමේන්තු පිළියෙල කිරීමේ දුර්වලතා පවතින බව නිරීක්ෂණය විය.

(ඇ) මූලධන වැය විෂයන් 06 ක් සඳහා රු.1,779,800,000ක ශුද්ධ ප්‍රතිපාදන සලසා ගෙන තිබුණ ද රු.916,133,324ක් පමණක් උපයෝජනය කිරීම නිසා රු.863,666,676ක ඉතිරියක් වූ අතර එය ශුද්ධ ප්‍රතිපාදනයෙන් සියයට 07 සිට සියයට 94ක් දක්වා පරාසයක ප්‍රමාණයක් විය.

-එම-

-එම-

(ඈ) මුදල් රෙගුලාසි 50(II) අනුව හැකි තාක් දුරට සම්පූර්ණයෙන් නිවැරදිව ඇස්තමේන්තු පිළියෙල කළ යුතු වුවද, වැය විෂයන් 10 ක් සම්බන්ධව මූලික වියදම් ඇස්තමේන්තු සියයට සෘණ 17 සිට 71 දක්වා ප්‍රතිශතයකින් වෙනස් කර තිබුණි.

විවිධ කරුණු මත ප්‍රතිපාදන මාරු කර ඇති බව.

මුදල් රෙගුලාසි ප්‍රකාරව කටයුතු කිරීමට පියවර ගත යුතුය.

2.3 සීමා ඉක්මවීම්

විගණන නිරීක්ෂණය

දෙපාර්තමේන්තුව වෙත විසර්ජන පනතින් නියම කරන ලද අවම ලැබීම් සීමාව රු.95,000,000ක් වූ අතර සත්‍ය ලැබීම් වටිනාකම රු.88,938,785ක් වූයෙන් රු.6,061,215ක වෙනසක් නිරීක්ෂණය විය. අවම ලැබීම් සීමාව රු.85,000,000ක් ලෙස සංශෝධනය කිරීම සඳහා මුදල් අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් වෙත ජාතික අයවැය දෙපාර්තමේන්තු අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් වෙතින් නිර්දේශ ලබා දී තිබුණද, 2022 මාර්තු 18 වන විටත් ඒ සඳහා මුදල් අමාත්‍යතුමා වෙතින් අනුමැතිය ලැබී නොතිබුණි. ඒ අනුව 2020 අංක 07 දරන විසර්ජන පනතෙහි 08(02) වගන්තිය ප්‍රකාරව ඉහත සීමාවන් යෝජනා සම්මතයක් මගින් පාර්ලිමේන්තුව විසින් අනුමත කර නොමැති

ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම

පාර්ලිමේන්තු අනුමැතිය ලබා ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගනිමින් පවතින බව.

නිර්දේශය

සීමා සංශෝධන අවශ්‍යතාවය කල්වේලා ඇතිව හඳුනා ගැනීම හෝ අනුමත සීමාව තුළ කටයුතු කිරීමට වග බලා ගත යුතුය.

බැවින් මෙය අත්තිකාරම් ගිණුම් වල සීමාවන් නොපිළිපැදීමක් ලෙස නිරීක්ෂණය කෙරේ.

2.4 බැරකම් හා බැඳීම්වලට එළඹීම

පහත සඳහන් නිරීක්ෂණයන් කරනු ලැබේ.

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) සමාලෝචිත වර්ෂයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හෙලිදරව් නොකළ බැරකම්වල වටිනාකම රු.367,108,899ක් විය.	අතපසුවීමකින් මෙම බැරකම් ප්‍රමාණය බැරකම් ලේඛණයට ඇතුළත් වී නොමැති අතර ඉදිරියේදී එවැනි අතපසුවීම් නොවීමට නිලධාරීන් දැනුවත් කර ඇති බව.	සියළුම බැරකම් මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළ හෙලිදරව් කළ යුතුය.
(ආ) 2021 දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍ය ප්‍රකාශන අනුව බැඳීම් හා බැරකම් පිළිබඳ ප්‍රකාශයේ පවත්නා බැඳීම් ප්‍රමාණය රු.71,996,432ක් වූ අතර එම බැඳීම් ප්‍රමාණයෙන් 2022 මාර්තු 31 වන දින වන විටත් නොපියවූ බැඳීම් ප්‍රමාණය රු.22,819,193ක් විය.	වක්‍රලේඛ වල අඩුපාඩු මත තවමත් නොගෙවා ඇති බව.	නියමිත කාලය තුළ බැඳීම් හා බැරකම් පියවිය යුතුය.

2.5 ගණන්දීමේ නිලධාරී විසින් සිදු කළ යුතු සහතිකවීම්

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 38 වන වගන්තියේ විධිවිධාන අනුව ගණන්දීමේ නිලධාරී විසින් පහත සඳහන් කරුණු සම්බන්ධයෙන් සහතික වීම් කළ යුතුව තිබුණත්, ඒ අනුව කටයුතු කර නොතිබුණි.

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) දෙපාර්තමේන්තුවේ මූල්‍ය පාලනය සඳහා සඵලදායී අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියක් සකස් කර පවත්වා ගෙන යනු ලබන බවට ගණන්දීමේ නිලධාරී සහතික විය යුතු අතර එම පද්ධතියේ සඵලදායීතාවය පිළිබඳව කලින් කල සමාලෝචනය සිදු කර ඒ අනුව පද්ධති ඵලදායී ලෙස කර ගෙන යෑමට අවශ්‍ය වෙනස්කම් සිදු කරනු ලැබිය යුතු බවත්, එම සමාලෝචනයන් ලිඛිතව සිදු කර එහි පිටපතක් විගණකාධිපති වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතුව තිබුණත්, එවැනි සමාලෝචනයන් සිදු කළ බවට ප්‍රකාශ	විගණන විමසුම් වලින් පෙන්වා දුන් අභ්‍යන්තර පාලන දුර්වලතා නිවැරදි කිරීමට කටයුතු කර ඒ පිළිබඳව පිළිතුරු මගින් ඉදිරිපත් කර ඇති බව.	කලින් කල සමාලෝචනයන් සිදු කළ යුතු අතර ඒ පිළිබඳ වාර්තාවේ පිටපතක් විගණකාධිපති වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතුය.

විගණනයට ඉදිරිපත් කර නොතිබුණි.

<p>(ආ) විගණකාධිපතිවරයාට අවශ්‍ය වන පරිදි නිශ්චිත කාලසීමාවන් තුළ සියළුම විගණන විමසුම්වලට පිළිතුරු සැපයීම සිදු වන බවට ගණන්දීමේ නිලධාරී විසින් සහතික විය යුතු වුවත්, වාර්තාවේ 3.6 ඡේදය ප්‍රකාරව විගණන විමසුම්වලට පිළිතුරු ලබා දී නොතිබුණි.</p>	<p>2021 වර්ෂයට අදාළ විගණන විමසුම් 44න් 41ක් සඳහාද, 2022 වර්ෂයට අදාළ විගණන විමසුම් 22න් 15ක් සඳහාද පිළිතුරු සපයා ඇති අතර ඉතිරි විගණන විමසුම් සඳහා කඩිනමින් පිළිතුරු සැපයීමට අවශ්‍ය කටයුතු කරමින් පවතින බව.</p>	<p>නිශ්චිත කාලසීමාවන් තුළ සියළුම විගණන විමසුම්වලට පිළිතුරු සැපයීම සිදු කළ යුතුය.</p>
--	---	--

2.6 නීති, රීති හා රෙගුලාසිවලට අනුකූල නොවීම

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>2016 දෙසැම්බර් 29 දිනැති අංක 30/2016 රජයේ වාහන නඩත්තු කිරීම සම්බන්ධ රාජ්‍ය පරිපාලන චක්‍රලේඛයේ 3.1 ඡේදය ප්‍රකාරව දෙපාර්තමේන්තුව සතු භාවිතයේ පවතින වාහන 75ක් සම්බන්ධයෙන් ඉන්ධන පරීක්ෂාව සිදුකර නොතිබුණි.</p>	<p>2022 වර්ෂයේ සිට සිදුකිරීමට පියවර ගත් නමුත් ඉන්ධන හිඟය හේතුවෙන් ඇණහිට ඇති බව.</p>	<p>චක්‍රලේඛ වලට අනුව කටයුතු කළ යුතුය.</p>

2.7 අත්තිකාරම් නිකුත් කිරීම් හා පියවීම

2.7.1 අතුරු අග්‍රිම නිකුත් කිරීම

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>2015 ජූලි 14 දිනැති අංක 03/2015 දරන රාජ්‍ය මුදල් චක්‍රලේඛයෙන්, සංශෝධිත මුදල් රෙගුලාසි 371(5) ප්‍රකාරව, අදාළ කාර්ය නිමකර දින 10 ක් ඇතුළත ලබාගත් තත්කාර්ය අතුරු අග්‍රිමය නිරවුල් කළයුතු වුවත්, අවස්ථා 08 කදී ලබා දී තිබුණු එකතුව රු.132,610ක් වූ තත්කාර්ය අතුරු අග්‍රිම අදාළ කාර්ය නිමවී දින 10 ත් 39න් අතර කාල ප්‍රමාදයකින් නිරවුල් කර තිබුණි.</p>	<p>විවිධ හේතු මත අත්තිකාරම් පියවීම ප්‍රමාද වී ඇති බව.</p>	<p>චක්‍රලේඛ ප්‍රකාරව කටයුතු කළ යුතුය.</p>

2.7.2 රජයේ නිලධාරීන්ගේ අත්තිකාරම් බි ගිණුම

පහත සඳහන් නිරීක්ෂණයන් කරනු ලැබේ.

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) ආයතන සංග්‍රහයේ XXIV වන පරිච්ඡේදයේ වගන්ති අංක 4.4 ප්‍රකාරව කටයුතු නොකිරීම සහ විශ්‍රාම වැටුප් අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්වරයාගේ උපදෙස් නොපමාව අනුගමනය නොකිරීම හේතුවෙන් 2012 වර්ෂයේ සිට 2021 වර්ෂය දක්වා මියගිය නිලධාරීන් දෙදෙනෙකුගෙන් අයවිය යුතුව තිබූ රු.350,614ක ණය ශේෂ සමාලෝචිත වර්ෂයේ දෙසැම්බර් 31 දින දක්වා අයකරගැනීමට කටයුතු කර නොතිබිණි.	එක් නිලධාරියෙකුගෙන් අයවිය යුතු ණය ශේෂය මරණ පාරිතෝෂිකයෙන් අය කර ගැනීමට කටයුතු කරන බව.	ආයතන සංග්‍රහයේ හා වකුලේඛ විධිවිධාන ප්‍රකාරව කටයුතු කළ යුතුය.
(ආ) විශ්‍රාම ගොස් මාස 03 සිට වසර 04 දක්වා වූ නිලධාරීන් 05 දෙනෙකුගෙන් අයකර ගත යුතුව තිබූ රු.689,640ක ණය ශේෂයක් සමාලෝචිත වර්ෂයේ දෙසැම්බර් 31 දින වන විටත් නිරවුල් නොවී පැවතුණි.	අයවිය යුතු ණය ශේෂය විශ්‍රාම පාරිතෝෂිකයෙන් අය කර ගැනීමට කටයුතු කරන බව.	-එම-
(ඇ) 2012 වර්ෂයේ සිට 2017 වර්ෂය දක්වා වැඩ තහනම් කරන ලද නිලධාරීන් දෙදෙනෙකුගේ රු.217,933ක් වූ ණය ශේෂයන් අයකරගැනීමට ප්‍රමාණවත් ක්‍රියාමාර්ගයක් ගෙන නොතිබුණි. ඉන් එක් නිලධාරියෙකුගේ දේපළ ණයක් ආපදා ණයක් ලෙස වර්ගීකරණය කර තිබුණි.	එක් නිලධාරියෙකුගේ දේපළ ණය ශේෂය ප්‍රමාද දෝෂයකින් මෙහි අන්තර්ගත වී ඇති බැවින් එය නිවැරදි කිරීමට කටයුතු කරන අතර අනෙක් නිලධාරියාගේ ණය ශේෂය නිරවුල් කිරීමට කටයුතු කරන බව.	-එම-
(ඈ) තනතුර හැර යන ලද නිලධාරීන් 05 දෙනෙකුට අදාළ රු.561,073 ක ණය ශේෂයක් සමාලෝචිත වර්ෂයේ දෙසැම්බර් 31 දිනට නිරවුල් නොවී පැවතුණි.	එක් නිලධාරියෙකුගේ ණය ශේෂය වාරික වශයෙන් හා අනෙක් නිලධාරීන්ගෙන් අය කිරීමට කටයුතු කරන බව.	-එම-
(ඉ) වෙනත් ආකෘතිය යටතේ නිලධාරීන් දෙදෙනෙකුගේ වසර 1-2න් අතර කාලසීමාවක් තුළ අයවිය යුතු රු.360,000ක ණය ශේෂයක් සමාලෝචිත වර්ෂයේ දෙසැම්බර් 31 දිනට නිරවුල් නොවී පැවතුණි.	-එම-	-එම-

2.8 තැන්පතු

විගණන නිරීක්ෂණය

ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් නිර්දේශය දැක්වීම

ඉකුත් තැන්පතු ලෙස සැලකිල්ලට ගනිමින් මුදල් රෙගුලාසි 571 ප්‍රකාරව කටයුතු කළයුතු වූ පොදු තැන්පත් ගිණුම් 02 ක පවතින වසර 02 ක් ඉක්මවූ එකතුව රු.14,201,555ක් වූ තැන්පත් ශේෂ නිරවුල් කිරීමට පියවර ගෙන නොතිබුණි.

නිරවුල් කිරීමට පියවර ගන්නා මුදල් රෙගුලාසි ප්‍රකාරව කටයුතු කළ යුතුය.

3. මෙහෙයුම් සමාලෝචනය

3.1 සැලසුම් කිරීම

දෙපාර්තමේන්තුවේ බුද්ධි අංශයේ 2020 වර්ෂය සඳහා කාර්ය සාධනය හා ක්‍රියාකාරී සැලැස්මෙහි ඇතුළත් තොරතුරු පරීක්ෂාවේදී පහත කරුණු අනාවරණය විය.

විගණන නිරීක්ෂණය

ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් නිර්දේශය දැක්වීම

(අ) සමාලෝචිත වර්ෂයේ පිළියෙල කර ඇති වාර්ෂික ක්‍රියාකාරී සැලැස්මෙහි, බුද්ධි අංශය සඳහා සකස් කර ඇති සැලැස්මෙහි ලබා දී ඇති ඉලක්ක පැහැදිලිව දක්වා නොතිබූ අතර, ඒ සඳහා කාල රාමුව මාස 06ක් ලෙස දක්වා තිබුණද, එම අංශයට පරීක්ෂාව සඳහා ලැබෙන තොරතුරු අනුව කාර්ය භාරය නියමිත පරිදි නිම කිරීම සඳහා සුදුසු පරිදි සැලැස්මක් පැහැදිලිව දක්වා නොතිබුණි.

ඉදිරි වර්ෂ වලදී අදාළ ඉලක්ක සපුරාලීම සඳහා නිසි කාලසටහනක් සකස් කිරීම සඳහා අදාළ පියවර ගන්නා බව.

කාර්ය භාරය නිම කිරීම සඳහා සැලැස්මක් පැහැදිලිව දැක්විය යුතුය.

(ආ) 2020 වර්ෂයේදී ලැබූ පරීක්ෂණ ලිපිගොණු 161 අතුරින් ලිපිගොණු 22 ක පමණක් වැඩ විගණන දිනය වන 2021 දෙසැම්බර් 06 දින වනවිට අවසන් කර තිබුණද, එම කටයුතු නිම කිරීම සඳහා ද තොරතුරු ලද දිනයේ සිට මාස 05 සිට අවුරුදු 01යි මාස 06 දක්වා කාලයක් ගත වී තිබුණි.

විමර්ශන කටයුතු සිදුකිරීම සඳහා තොරතුරු ලබා ගැනීමට දීර්ඝ කාලයක් ගත වීම, සම්මුඛ සාකච්ඡා සඳහා පුද්ගලයින් ඉදිරිපත් නොවීම හා බදු සමාපනන ක්‍රියාත්මක වීම මත විමර්ශන කටයුතු සිදුකිරීම ප්‍රමාද වූ බව.

ප්‍රමාදයකින් තොරව කටයුතු අවසන් කිරීමට කාර්යක්ෂම වැඩ පිළිවෙලක් සකස් කළ යුතු අතර එමඟින් පැහැර හරින ලද බදු ආදායම එකතු කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.

(ඇ) 2020 වර්ෂයේ ජනවාරි 01 සිට දෙසැම්බර් 31 දක්වා බුද්ධි අංශයට ලැබූ තොරතුරු 161ක් අතුරින් 139ක පරීක්ෂණ කටයුතු, තොරතුරු ලද දිනයේම ආරම්භ කර ඇති බව දක්වා තිබුණද, පරීක්ෂණ කටයුතු අවසන් කිරීමට සමාලෝචිත වර්ෂයේ

2020 මැතිවරණය හා 2020 කෝවිඩ් තත්වය ආදිය හේතුවෙන් විමර්ශන කටයුතු සඳහා බැහැර යාම හා පුද්ගලයින් කැඳවීම අපහසු වීම නිසා විර්ශන කටයුතු අවසන්

ලිපිගොණු වලින් 86ක වැඩ අවසන් වී නොතිබුණු අතර අංශයේ කාර්යසාධනය අපේක්ෂිත මට්ටමට

දෙසැම්බර් 31 දක්වාද සැලසුම් සකස් කර නොතිබුණි. තොරතුරු ලැබී වසරකට වැඩි කාලයක් ගතවී ඇතත්, එම ලිපිගොනු වල වැඩ අවසන් වී නොමැති බව නිරීක්ෂණය විය.

කිරීමට නොහැකි වූ බව.

ලභා කර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.

(ඇ) පැහැර හරින ලද විශාල බදු ආදායමක් රජය වෙත අයකර ගැනීමට බුද්ධි අංශය විසින් සිදු කරන ලද විමර්ශන මගින් හැකියාව තිබුණ ද, ඒ සඳහා ප්‍රමාණවත් කාර්ය මණ්ඩලයක්, විධිමත් සැලැස්මක් හා විධිමත් අභ්‍යන්තර පාලන ක්‍රියාවලියක් නොතිබූ බව නිරීක්ෂණය විය.	අදාළ විමර්ශන විධිමත් සැලැස්මක් යටතේ පවත්වා ගෙන යාමට අවශ්‍ය ඉදිරි ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමට කටයුතු කරන බව.	අංශයට පැවරී ඇති කාර්යභාරය නිශ්චිත කාල සීමාවකදී නිම කිරීමට හැකි වන පරිදි ක්‍රමවේදයක් සකස් කළ යුතුය.

3.2 ව්‍යාපෘතිය නිම නොකර අත්හැර දැමීම

පහත සඳහන් නිරීක්ෂණයන් කරනු ලැබේ.

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවේ ප්‍රධාන කාර්යාලීය ගොඩනැගිල්ලේ නවීකරණය කිරීමේ ව්‍යාපෘතිය යටතේ රු.273,468,649ක් වටිනා වාහන අංගනය ඉදිකිරීමේ කොන්ත්‍රාතුව විටින් විට සිදු කළ දින දීර්ඝ කිරීම් වලින් පසුව වැඩ නිම කර මේ වන විටත් දෙපාර්තමේන්තුවට භාර දී නොතිබුණි. ඇස්තමේන්තුවෙන් සියයට 80ක පිරිවැයක් දරා ඉදිකර ඇති මෙම ව්‍යාපෘතිය මෙතෙක් සම්පූර්ණයෙන් නිම කර නොතිබුණු අතර ඉදිකිරීමට අදාළ සමහර කොටස් දිරා යමින් තිබුණි.</p>	<p>රථ වාහන අංගනයේ විදුලි සෝපානය සවිකිරීමට අදාළ කාර්යයන් පමණක් ඉතිරිව පවතින අතර වැඩ නිම කිරීම සම්බන්ධව රාජ්‍ය ඉංජිනේරු සංස්ථාව සමඟ සාකච්ඡා පවත්වමින් තිබෙන බව.</p>	<p>දෙපාර්තමේන්තුවේ අරමුණු හා කාර්යයන් ඉටු කර ගැනීමට හැකි වන පරිදි කඩිනමින් මෙම ව්‍යාපෘතිය අවසන් කර දෙපාර්තමේන්තුවට පවරා ගෙන වත්කම් පූර්ණ ලෙස උපයෝජනය කළ යුතුය.</p>

3.3 ප්‍රසම්පාදනයන්

පහත සඳහන් නිරීක්ෂණයන් කරනු ලැබේ.

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>(අ) ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ 4.2.1 වගන්තිය ප්‍රකාරව අවම වශයෙන් වසර තුනක (03) කාලයක් සඳහා අපේක්ෂිත ප්‍රසම්පාදන කටයුතු ඇතුළත් කරමින් ප්‍රධාන ප්‍රසම්පාදන සැලැස්මක් පිළියෙළ කර නොතිබුණි. තවද, 4.3.1</p>	<p>ඉදිරියේදී ක්‍රමානුකූලව සකස් කිරීමට නිලධාරීන්ට උපදෙස් ලබා දී ඇති බව.</p>	<p>ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහය ප්‍රකාරව කටයුතු කළ යුතුය.</p>

වගන්තිය ප්‍රකාරව එක් එක් ව්‍යාපෘතීන් වලට අදාළ සියළුම ආශ්‍රිත වියදම් ඇතුළත් අනුමත මුළු පිරිවැය ඇස්තමේන්තු ප්‍රසම්පාදන ලිපිගොනු තුළ ඇතුළත් විය යුතු වුවත් නියැදි විගණනය අනුව, ලිපිගොනු තුළ ක්‍රමානුකූලව සකස් කරන ලද හා අනුමත කරන ලද මුළු පිරිවැය ඇස්තමේන්තු ඇතුළත් කර නොතිබුණු නිරීක්ෂණය විය.

(ආ) දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් මෙහෙවර පියස කාර්යාලයේ 24 හා 25 මහල් සඳහා රු.2,851,725 (බදුරහිත)ක වටිනාකමකින් යුතු PABX පද්ධතියක් ස්ථාපනය කර තිබුණි. කෙසේ වෙතත්, මෙම කොන්ත්‍රාත් ගිවිසුමේ තාක්ෂණික පිරිවිතරයේ අයිතමයක් වන අන්තර් ශාඛා සම්බන්ධතාවය 2021 සැප්තැම්බර් 30 දින වන විටත් ලබා දීමට අපොහෙසත් වී තිබුණි.

ප්‍රධාන කාර්යාලයේ එම පද්ධතිය සැපයූ කොන්ත්‍රාත්කරු වෙතින් ම මිලදී ගැනීම නිර්දේශ කරනුයේ තාක්ෂණික කරුණු සලකා බැලීමෙන් බවත් අන්තර් සම්බන්ධතා ගැටළුව ඇත්තේ පද්ධතියේ නොවන බව.

-එම-

(ඇ) දෙපාර්තමේන්තුවේ පැවරුම් මිල නියෝග අංශය විසින් භාවිතා කරනු ලබන ඉන්දියානු පැවරුම් මිල දත්ත පද්ධතිය (Capitaline) භාවිතය සඳහා මිලදී ගත් කාලපරිච්ඡේදය 2020 මැයි 31 දිනෙන් අවසන් වී තිබුණි. නැවත මෙම පද්ධතිය ඇ.ඩො. 4,550කට (රු.916,925) මිලදී ගෙන තිබුණේ 2021 අප්‍රේල් 01 දින එනම් වසරක පමණ ප්‍රමාදයකින් බැවින් ඊට අදාළ ප්‍රසම්පාදන කටයුතු කාලීනව සිදු කර නොතිබුණි.

අදාළ ගාස්තුව ඉහළ දැමීම සම්බන්ධව තාක්ෂණික ඇගයීම් කමිටු නිර්දේශ හා ප්‍රසම්පාදන කමිටු අනුමැතීන් ලබා ගැනීමට කාලයක් ගත වූ අතර ඒ සඳහා වසංගත තත්වයද බලපෑ බව.

ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහය ප්‍රකාරව කටයුතු කර අංශයෙහි කාර්යසාධනයට කාර්යක්ෂමව දායක විය යුතුය.

3.4 වත්කම් කළමනාකරණය

පහත සඳහන් නිරීක්ෂණයන් කරනු ලැබේ.

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ අදහස් දැක්වීම	නිලධාරීගේ නිර්දේශය
(අ) ගොඩනැඟිල්ල නවීකරණයේ දී දෙපාර්තමේන්තුව සපයා තිබුණු ට්‍රාන්ස්පෝමර් යන්ත්‍ර 02 ප්‍රධාන පද්ධතියට සම්බන්ධ කර නොතිබීම නිසා එම යන්ත්‍ර 2010 වර්ෂයේ සිටම භාවිතයට ගෙන නොතිබුණි. රු.7,985,992ක පිරිවැයක්	නැවත මෙම පද්ධතිය ක්‍රියාකාරීත්වයට ගෙන ඒමට පද්ධතියේ දැනට භාවිතයට ගත හැකි උපාංගද උපයෝගී කර ගනිමින් ඉදිරියේදී CCTV කැමරා පද්ධතිය	දෙපාර්තමේන්තුවේ අරමුණු හා කාර්යයන් ඉටු කර ගැනීමට හැකි වන පරිදි වත්කම් පූර්ණ ලෙස උපයෝජනය කළ

දරා දෙපාර්තමේන්තු ප්‍රධාන ක්‍රියාකාරීත්වයට ගෙන ඒමට යුතුය. ගොඩනැගිල්ලට සවි කල CCTV කැමරා කටයුතු කිරීමට නියමිත බව. පද්ධතිය ට අයත් කැමරා 70ක් රාජ්‍ය ඉංජිනේරු සංස්ථාව විසින්, දෙපාර්තමේන්තුවට භාර දී නොතිබීම හේතුවෙන් වසර 01ක වගකීම් කාලයද ඉක්මවා වර්ෂ 12ක් ගත වී ඇතත් නිශ්ක්‍රීයව පැවතුණි. මේ හේතුවෙන් CCTV කැමරා පද්ධතියක් සවි කිරීමෙන් අපේක්ෂිත ආරක්ෂාව ලබා ගැනීමට අපොහොසත් වී තිබුණි.

- (ආ) 2022 පෙබරවාරි 02 දින දෙපාර්තමේන්තු පරිශ්‍රය තුළ පවතින වාහන සම්බන්ධයෙන් විගණනය විසින් සිදු කරන ලද භෞතික පරීක්ෂාවේදී වාහන 9ක් නිශ්ක්‍රීයව පවතින බව නිරීක්ෂණය වූ අතර එම එක් එක් වාහන වලට අදාල ධාවන සටහන් පත් මාස 06 සිට වසර 02ක කාලසීමාව තුළ විගණනය සඳහා ඉදිරිපත් කර නොතිබුණි. අළුත්වැඩියා කළ යුතු බැවින් හා අළුත්වැඩියා කටයුතු නිසා ධාවනයේ යොදවා නැති බව. කඩිනමින් අළුත්වැඩියා කටයුතු සිදු කර ධාවනය සඳහා යොදන යුතුය.
- (ඇ) 2016 දෙසැම්බර් 29 දිනැති අංක 30/2016 රජයේ වාහන නඩත්තු කිරීම සම්බන්ධ රාජ්‍ය පරිපාලන චක්‍රලේඛයේ 04 ඡේදය ප්‍රකාරව අලුත් වැඩියා කටයුතු ප්‍රමාදයකින් තොරව සිදු කිරීම සඳහා අනුගමනය කලයුතු ක්‍රියාපටිපාටිය දක්වා තිබුණද, එයට පටහැනිව 2020 හා 2021 වර්ෂයේ වාහන 06 ක අලුත්වැඩියා කටයුතු විගණන දිනය වූ 2022 පෙබරවාරි 21 දින වන විටත් අවසන් කර නොතිබුණි. කෝවිඩ්-19 වසංගත තත්වය හේතුවෙන් ඌණ කාර්ය මණ්ඩලය, වාහන අළුත්වැඩියා ආයතන වසා තිබීම හා විවෘත කළ පසු බොහෝ ඇණවුම් ලැබීම මත දින ලබා ගැනීමට නොහැකි වීම වැනි නොවැළැක්විය හැකි කරුණු මත ප්‍රමාදයක් සිදු වූ බව. චක්‍රලේඛ ප්‍රකාරව කටයුතු කළ යුතුය.
- (ඈ) ආදායම් පරිපාලන හා කළමනාකරන තොරතුරු පද්ධතියේ (RAMIS) කාර්යයසාධන පරීක්ෂාවේ දී නිරීක්ෂණය වූ කරුණු පහත දැක්වේ.
  - (i) RAMIS පද්ධතිය පිලිබඳ තොරතුරු ලබා ගැනීම සඳහා අංක PUR/D/IRD/INFO/2021/ 85 හා 2021 ඔක්තෝබර් 01 දිනැති ලිපිය මඟින් කැඳවනු ලැබූ තොරතුරු මෙතෙක් විගණනය සඳහා ලැබී නොතිබුණි. එමඟින් කැඳවා ඇති විගණනය සඳහා තොරතුරු සපයා දීමේදී කැඳවා ඇති පවතින ගැටළු හේතුවෙන් තොරතුරු සැපයීමට කල් ලබා දිය යුතුය. ලබා ගෙන ඇති බව.
  - (ii) 2018/19 තක්සේරු වර්ෂයේ ආදායම් බදු ආපසු ගෙවීමට අදාළව RAMIS පද්ධතියේ 2B මොඩියුලය සංවර්ධනය නොවීම හේතුවෙන් බදු ආපසු ගෙවීම සම්බන්ධ කටයුතු කෙරෙන අංශයන්හි නිලධාරීන්ට කිසිදු වැඩ අයිතමයක් පද්ධතිය මඟින් RAMIS පද්ධතියේ 2B මොඩියුලය සංවර්ධන කටයුතු ප්‍රමාද වීම හේතුවෙන් පරිබාහිර හේතු නිසාවෙන් සිදු වූවක් වන RAMIS පද්ධතියේ මොඩියුල අදාළ කාල රාමුවට අනුව සකස් කර වැඩ අයිතම නිකුත් කිරීමට කඩිනමින් කටයුතු

නිකුත් කිරීමට නොහැකි වී තිබුණි. මේ හේතුවෙන්, 2017 අංක 24 දරන දේශීය ආදායම් පනතෙහි 158 වගන්තිය ප්‍රකාරව බදු ආපසු ගෙවීම සඳහා හිමිකම් පෑම මත පදනම් වූ ආපසු ගෙවීම යාවත්කාලීනව සිදු නොවීම හේතුවෙන්, පනතේ 159(2) ප්‍රකාරව මසකට සියයට 0.5 ක අමතර පොලී ප්‍රතිශතයක් ගෙවීමට සිදුවිය හැකි බව නිරීක්ෂණය කෙරේ.

අතර යම් පොලී ගෙවීමේ අවශ්‍යතාවයක් පැන නැඟනහොත් ප්‍රතිපත්තිය කීරණයක් ගෙන පොලී ගෙවීමේ අවධානම වලක්වා ගැනීමේ හැකියාව පවතින බව.

කළ යුතුය.

(iii) RAMIS පද්ධතියට අනුව, TIN අංක 134048336 බදු ලිපිගොනුවට අදාළව, 2015/2016 තක්සේරු වර්ෂයේ සිට 2019/2020 තක්සේරු වර්ෂය දක්වා වසර 5ක් ඇතුළත Detail Audit, Rapid Audit හා Perform Detail Audit යන වැඩ අයිතම් අතුරින් එකදු විගණන වැඩ අයිතමයක් හෝ ක්‍රියාත්මක කර නොතිබුණි. බදු කටයුතු වලට සම්බන්ධව වෙනත් නිම නොවූ වැඩ අයිතම 21 ක් පැවතීම බදු හා දණ්ඩන මුදල් අයකර ගැනීමේ ක්‍රියාවලියට සෘජුවම බලපා ඇති බවද නිරීක්ෂණය විය.

නිම නොවූ වැඩ අයිතම 21න් 14ක් අවසන් කර ඇති අතර ඉතිරි වැඩ අයිතම 07 හා ඉන් පසු ලද වැඩ අයිතම 10ක් විසඳීමට කටයුතු කරමින් පවතින බව.

කාලානුරූපීව බදු ලිපිගොනු වලට අදාළව විගණනයක් සිදු කළ යුතු අතර වැඩ අයිතම නිම කළ යුතු දිනට හෝ ඊට පෙර නිම කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.

(iv) 2016 ජනවාරි 01 සිට 2021 නොවැම්බර් 03 දක්වා WI_verify_Content_of_RTN_DOC නැමති වැඩ අයිතමය යටතේ බදු වාර්තා 96,489 ක් නිම නොවී පැවතුණු අතර මෙම බදු වාර්තා අතරින් වැඩිම ප්‍රමාණයක් 2018/2019 වර්ෂයට අදාළ ඒවා විය. තවද වැඩිම බදු වාර්තා ප්‍රමාණයක් Central Document Management Unit අංශයට අදාළව පවතුණි.

මෙම වැඩ අයිතමය සෘජුවම බදු පරිපාලනයට හෝ ආදායම් අභිමි වීමට බලපාන කරුණක් නොවන බව.

නිම නොවූ වැඩ අයිතම කඩිනමින් අවසන් කළ යුතුය.

(v) 2016 වර්ෂයේ සිට 2020 වර්ෂය දක්වා බදු ලිපිගොනු 339,011ක් සඳහා බදු වාර්තා 731,801 ක් ලැබී නොතිබුණු අතර මෙම බදු වාර්තා අතරින් වාර්තා 345,377 ක් එනම් සියයට 47ක් 2018/2019 වර්ෂයට අදාළ විය. තවද, සියයට 34ක් ජාතිය ගොඩනැගීමේ බදු වලට අදාළ වූ අතර සියයට 21ක් Medium Corporate Entities අංශයට අදාළව විය. බදු වාර්තා 1,657ක් නිශ්චිත අංශයක් හඳුනාගැනීමකින් තොරව පැවතුණි.

2020 හි 2021 වර්ෂයන් හි පැවැති වසංගතයෙන් පසු නිලධාරීන් තම රාජකාරි කටයුතු ආරම්භ කළ බැවින් වර්තමානයේදී මෙම තත්වය වෙනස් විය යුතු බව.

බදු පනත් වල ඇති විධිවිධාන ප්‍රකාරව බදුකරුවන්ගෙන් කාර්තු වශයෙන් හෝ වාර්ෂිකව බදු වාර්තා කඩිනමින් ගෙන්වා ගත යුතුය.

- (vi) 2020 දෙසැම්බර් 31 දිනට ලැබී නොමැති බදු ලිපිගොනු 42,396කට අදාළ බදු වාර්තා 60,837ක් සම්බන්ධයෙන් පමණක් නිම නොවූ වැඩ අයිතම පැවතුන අතර භාර දී නොමැති සියලුම අවස්ථා සඳහා නිලධාරීන් වෙත වැඩ අයිතම නිකුත් වී නොමැති බවත් 2018/2019 හා 2019/2020 වර්ෂයන් සඳහා කිසිදු වැඩ අයිතමයක් පද්ධතිය හරහා නිකුත් වී නොතිබුණු බවත් නිරීක්ෂණය විය.

ලැබී නොමැති වාර්තා සම්බන්ධව වැඩ අයිතම නිර්මාණය වීම ප්‍රමාද වී ඇත්තේ RAMIS 2.0 සංවර්ධන කටයුතු ප්‍රමාද වීම නිසාවෙන් බව.

RAMIS පද්ධතියේ අදාළ මොඩියුල කඩිනමින් සංවර්ධනය කර වැඩ අයිතම ලබා දිය යුතුය.
- (vii) 2002 අංක 14 දරන එකතු කළ අගය මත බදු පනතෙහි (සංශෝධිත) 11 වන වගන්තිය ප්‍රකාරව VAT ලියාපදිංචිය සඳහා අදාළ වන රු.මිලියන 300 කඩඉම ඉක්මවන බදු ගෙවන්නන් ස්වයංක්‍රීයව හඳුනාගෙන දැනුම් දීම සඳහා RAMIS පද්ධතිය තුළ පැවති ක්‍රමවේදය යාවත්කාලීන කර නොතිබුණි.

RAMIS පද්ධතිය භාර අංශ වෙත අදාළ වෙනස්කම් සිදු කිරීම සඳහා අවස්ථා ගණනාවකදී දැනුම් දී ඇති බව.

බදු පනත් වල සිදු වන වෙනස්කම් RAMIS පද්ධතිය තුළ කඩිනමින් යාවත්කාලීන කළ යුතුය.
- (ඉ) 2020 හා 2021 වර්ෂ වල විශ්‍රාම ගිය, මියගිය හා සේවය අත්හිටවූ නිලධාරීන්ගේ නිම නොවූ වැඩ අයිතමයන් පරීක්ෂාවේදී නිරීක්ෂණය වූ කරුණු පහත දැක්වේ.

2015, 2016, 2017 හා 2018 යන වර්ෂයන්ට අදාළව 2006 අංක 10 දරන දේශීය ආදායම් පනතේ 163(5) වගන්තිය ප්‍රකාරව කාල ප්‍රමාදයට ලක්වූ වැඩ අයිතම 1196 ක්, 2002 අංක 14 දරන එකතු කළ අගය මත බදු පනතේ 33(1) වගන්තිය ප්‍රකාරව කාල ප්‍රමාදයට ලක්වූ වැඩ අයිතම 108 ක් හා 2017 අංක 24 දරන දේශීය ආදායම් පනතේ 135(2) වගන්තිය ප්‍රකාරව කාල ප්‍රමාදයට ලක්වීමට ආසන්න වැඩ අයිතම 219 ක් පැවතුණි. WI_Return_Review_by_PTA යටතේ වන එම අයිතම පැවතීම හේතුවෙන් එම බදු ලිපිගොනු වලට අදාළව බදු පරිපාලනය, හිඟ බදු හා දඩ මුදල් කාර්යක්ෂමව අයකර ගැනීමට නොහැකි වී බව නිරීක්ෂණය කෙරේ.

RAMIS 2.0 ක්‍රියාත්මක කිරීම සම්බන්ධයෙන් වූ ප්‍රමාදයන් නිසාවෙන් 2018/19 කාල කඩඉමට අයත් බදු වාර්තා සම්බන්ධයෙන් විකල්ප ක්‍රමයක් හඳුන්වා දී කටයුතු කරන බැවින් ආදායම් අභිමිච්චිමේ අවධානමක් නොමැති බව.

නිම නොවූ වැඩ අයිතම නැවත පැවරීමේ කටයුතු කාලීනව සිදු කිරීමට ක්‍රමවේදයක් යුතුය.
- (ii) එසේම, WI_CGIR_Hearing වැඩ අයිතමය යටතේ 2015 සිට 2018 දක්වා බදු කාලවිච්ඡේද වලට අයත් නිම නොකළ වැඩ අයිතම 21ක් පැවැති අතර 2006 අංක 10 දරන දේශීය ආදායම් පනතේ 165(14) වගන්තිය ප්‍රකාරව හෝ 2002 අංක 14 දරන එකතු කළ අගය මත බදු පනතේ 34(08) වගන්තිය ප්‍රකාරව (අදාළ පරිදි) වැඩ අයිතම නිම නොකිරීමෙන් අදාළ බදු ලිපිගොනු

කොමසාරිස් ජනරාල් වෙත භෞතික ලිපිගොනු ලෙස යොමු කරන අතර විභාග කිරීමෙන් අනතුරුව ගනු ලබන තීරණ අභියාචනා කාල කඩඉමට ලක් වීමට ප්‍රථමයෙන් ගනු ලබන බව.

නිම නොවූ වැඩ අයිතම නැවත පැවරීමේ කටයුතු කඩිනමින් සිදු කළ යුතුය.

කාල ප්‍රමාදයට ලක් වී බදු පරිපාලනය, හිඟ බදු හා දඩ මුදල් කාර්යක්ෂමව සිදු කිරීමට නොහැකි විය හැකි බව නිරීක්ෂණය කෙරේ.

3.5 පාඩු හා හානි

සඳහන් නිරීක්ෂණයන් කරනු ලැබේ.

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) දෙපාර්තමේන්තුවේ ප්‍රධාන කාර්යාලය සහ ප්‍රාදේශීය කාර්යාල 04 ක් සඳහා G.P-2 අය ක්‍රමය යටතේ නිකුත් කරන ලද විදුලි බිල්පත් පියවීම ප්‍රමාද කර තිබීමෙන් 2020 දෙසැම්බර් මස සිට 2021 ඔක්තෝබර් මස දක්වා වූ මාස 11 වෙනුවෙන් ප්‍රමාද ගෙවීම් ලෙස රු.412,002 ක අමතරව වැයක් දැරීමට සිදුවී තිබුණි.	කෝවිඩ් තත්වය මත බිල්පත් ලැබීම දුර්වල තත්වයක පැවැති බව.	මෙම විදුලිබිල් නිසි කලට ගෙන්වා ගැනීම හා ගෙවීම් කිරීමට අවශ්‍ය ක්‍රමවේද සකස් කළ යුතුය.
(ආ) 2021 ජනවාරි සිට නොවැම්බර් මස දක්වා වූ මාස 11 වෙනුවෙන් දෙපාර්තමේන්තුවේ ප්‍රධාන කාර්යාලය හා බාලදක්ෂ ගොඩනැගිල්ලේ පවතින නිෂ්කාර්ය දුරකථන 206ක් සඳහා රු.1,334,696ක් ගෙවීම් කර තිබූ අතර ප්‍රධාන ගොඩනැගිල්ලේ පවතින නිෂ්කාර්ය PEO TV සම්බන්ධතා සඳහා භාවිතා නොකරන පහසුකම් වෙනුවෙන් රු.76,393 ක් දරා තිබුණි.	අදහස් දක්වා නොමැත.	නිෂ්කාර්ය කටයුතු සඳහා වියදම් නොදැරිය යුතුය.
(ඇ) දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පවත්වා ගෙන යනු ලබන පාඩු හා හානි ලේඛණය පරීක්ෂා කිරීමේ දී, පහත කරුණු නිරීක්ෂණය විය.	(i) සමාලෝචිත වර්ෂයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල පොත් වලින් කපා හැරීම් පිළිබඳ ප්‍රකාශයේ පසුගිය වර්ෂයන්ට අදාළ අවස්ථා 08කදී සිදු වූ රු.4,127,420ක් වටිනා ගොඩනැගිලි හා වාහන අනතුරු සම්බන්ධයෙන් කපා නොහළ ඉදිරියට ගෙන යන ශේෂයක් පැවති අතර එය මුදල් රෙගුලාසි 108 හා 109 ප්‍රකාරව, වගකිව යුතු නිලධාරීන්ගෙන් අයකිරීම හෝ කපා හැරීම සිදු කර නොතිබුණි.	අදහස් දක්වා නොමැත. මුදල් රෙගුලාසි ප්‍රකාරව කටයුතු කළ යුතු බව.

- (ii) අංක PB 6852 දරන , මෝටර් වැන් රථයට අදහස් දක්වා නොමැත. මුදල් රෙගුලාසි ප්‍රකාරව කටයුතු කළ යුතු බව.
- 2020 ජනවාරි 24 දින සිදු වූ අනතුර සම්බන්ධයෙන් මුදල් රෙගුලාසි 104 (4) ප්‍රකාරව ගෙන ඇති ක්‍රියාමාර්ග කිසිවක් හානි පාඩු ලේඛනයෙහි සඳහන් කර නොතිබුණු අතර කපා නොහළ ඉදිරියට ගෙන යන ශේෂය ලෙස රු. 811,600ක් සමාලෝචිත වර්ෂයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල පොත් වලින් කපා හැරීම් පිළිබඳ ප්‍රකාශයේ සටහන II යටතේ දක්වා තිබුණි. මෙම අනතුර සිදු වී වසර දෙකකට ආසන්න කාලයක් ගත වුවද සිදු වූ අලාභය අය කර ගත යුතු පාර්ශවයන්ගෙන් අය කර ගැනීමට අදාළ නිලධාරීන් කටයුතු කර නොතිබුණි.
- (අ) 2006 අංක 12 දරන මුද්දර ගාස්තු (විශේෂ විධිවිධාන) පනතේ විධිවිධාන අනුව අතිරේඛ මත්පැන් බලපත්‍ර හා බෝතල් රා විකිණීමේ බලපත්‍ර මත මුද්දර බදු අය කළ යුතු වුවත් 2008 -2020 කාල පරිච්ඡේදය තුළ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල විසින් එකී පනතේ විධිවිධාන ප්‍රකාරව කටයුතු කර නොතිබුණි. නියැදි විගණන පරීක්ෂාවකට අනුව දිවයිනේ දිස්ත්‍රික්ක 07 කට අයත් ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල 66 ක් වෙතින් එකතු වටිනාකම රු. 67,917,000 ක් වූ හිඟ මුද්දර ගාස්තු තවදුරටත් අයකළ යුතුව තිබුණි. අතිරේඛ මත්පැන් බලපත්‍ර මත මුද්දර ගාස්තු අය කිරීම සම්බන්ධව මුද්දර බදු පනත හා ඊට අදාළ සංශෝධන ඇතුළත් අධිකාරී පත්‍ර මඟින් පනවා තිබුණු විධිමත් නීතිමය ප්‍රතිපාදනයන්ගෙන් බැහැරව දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් දිස්ත්‍රික් හා ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන්ට උපදෙස් නිකුත් කර තිබීම, හිඟ මුද්දර ගාස්තු අය කර ගැනීම සඳහා දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ප්‍රමාණවත් පසු විපරමක් සිදු නොකිරීම ආදී කරුණු හේතුවෙන්, මෙම හිඟ මුද්දර බදු අයකර ගැනීමට නොහැකි වී තිබුණි. අතිරේඛ මත්පැන් බලපත්‍ර මත දෙපාර්තමේන්තුවට අයවියයුතු මුද්දර ගාස්තු ප්‍රමාණය කොපමණද යන්න පිළිබඳව දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් මෙතෙක් නිවැරදි තත්කේරුවක් සිදුකර නොමැති බවද නිරීක්ෂණය විය.
- මේ සම්බන්ධයෙන් ව්‍යවස්ථාපිත නීති අධිකරණමය ක්‍රියාමාර්ග 02ක් අනුව අනුච්ඡේදය තීරණ ඇති බදු අය කර ගැනීම අනුව අයකිරීම් සිදු කරන බව. අනුච්ඡේදය තීරණ ඇති බදු අය කර ගැනීම දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සිදු කළ යුතුය.

3.6 විගණන විමසුම් වලට පිළිතුරු ලබා නොදීම

පහත සඳහන් නිරීක්ෂණයන් කරනු ලැබේ.

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
2021 හා 2022 වර්ෂයට අදාළව නිකුත් කරන ලද විගණන විමසුම් 66ක් අතරින් 10ක් සඳහා 2022 ජුනි 30 දින වන විටත් පිළිතුරු ලබා දී නොතිබුණි.	2021 වර්ෂයට අදාළ විගණන විමසුම් 44න් 41ක් සඳහාද, 2022 වර්ෂයට අදාළ විගණන විමසුම් 22න් 15ක් සඳහාද පිළිතුරු සපයා ඇති අතර ඉතිරි විගණන විමසුම් සඳහා කඩිනමින් පිළිතුරු සැපයීමට අවශ්‍ය කටයුතු කරමින් පවතින බව.	නිශ්චිත කාලසීමාවන් තුළ සියළුම විගණන විමසුම්වලට පිළිතුරු සැපයීම සිදු කළ යුතුය.

3.7 කළමනාකරණ දුර්වලතා

පහත සඳහන් නිරීක්ෂණයන් කරනු ලැබේ.

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) මඩකලපුව ප්‍රාදේශීය කාර්යාලයේ කොමසාරිස් (ආවරණ) ලෙස වැඩබලමින් සිටි නියෝජ්‍ය කොමසාරිස්වරයෙකුට විරුද්ධව මහජන නියෝජනයන් 03කින් එක් නියෝජනයක් සම්බන්ධයෙන් පමණක් මූලික විර්ථනයක් සිදු කර තිබුණි. එහිදී ඉදිරිපත් කර තිබුණු කරුණු 10 සම්බන්ධයෙන් මූලික විමර්ශනයේ දී විධිමත් සොයා බැලීමක් සිදු කර ඇති බවට ලිඛිත සාක්ෂි අනාවරණය නොවූවත් එම වාර්තාවෙන් විනය පරීක්ෂණයක් සිදු කිරීම අවශ්‍ය නොවන බව වාර්තා කර තිබුණි.	මහජන නියෝජනය 02ක් සඳහා මූලික විමර්ශනයක් සිදු කර වාර්තාව ලබා දුන් පසුව තවත් මහජන නියෝජනයක් ලැබී ඇති අතර එහි මූලික විමර්ශනයක් සිදු නොකළ අතර කරුණු 10ක් සමඟ ඉදිරිපත් වූ නිර්නාමික පෙත්සමේ විධිමත් කරුණු සත්‍යාපනය කිරීමට සාක්ෂි නොමැති බැවින් විනය පරීක්ෂණයක් සිදු කිරීම නිර්දේශ කර නොමැති බව.	මූලික විමර්ශනයේදී සොයා බැලීමක් සිදු කළ යුතුය.
(ආ) JQ 3981 දරන වාහනය 2020 දෙසැම්බර් 30 දින රු.1,228,786 ක් දරා අලුත්වැඩියා කර තිබූ අතර නැවත අලුත්වැඩියා කටයුතු සඳහා 2021 ඔක්තෝබර් 25 දින රු. 1,533,971 ක අලුත්වැඩියා ඇස්තමේන්තුවක් ලබා ගෙන තිබුණි. එහිදී නව ඇස්තමේන්තුවෙහි කලින් අළුත්වැඩියා කරන ලද අංග භයක් සඳහා රු.32,086 ක මුදලක් ඇස්තමේන්තු කර	අදහස් දක්වා නොමැත.	අළුත්වැඩියාවක් සිදු කිරීමට ප්‍රථම සුදුසු නිර්දේශ ලබා ගත යුතුය.

ඇති බව නිරීක්ෂණය විය. වාහන අළුත්වැඩියාවක් සිදු කිරීමට ප්‍රථමව ඒ සඳහා පූර්ණ අලුත්වැඩියාවක් කළ යුතුද නැද්ද යන්න විමසා සුදුසු නිර්දේශ ලබාගෙන කටයුතු කළයුතු වුවත් එසේ නොකිරීම හේතුවෙන් එකම අලුත්වැඩියාව කෙටිකාලයකදී නැවත නැවත සිදුවීමට ඉඩ ඇති බවත් මේ හේතුවෙන් රජයට මූල්‍යමය අලාභයන් සිදුවිය හැකි බවත් නිරීක්ෂණය විය.

(ඇ) එකතු කළ අගය මත බදු සම්බන්ධයෙන් රාජ්‍ය ආයතන විසින් සිදු කරනු ලබන ක්‍රියාවලිය පරීක්ෂා කිරීමේදී පහත කරුණු නිරීක්ෂණය විය.

(i) රාජ්‍ය ආයතන විසින් බදුකරුවන් වෙත ගෙවන ලද එකතු කළ අගය මත බදු (VAT) මුදල් පිළිබඳව රජයේ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ 5.4.12 වගන්තිය සහ 2002 අංක 14 දරන එකතු කළ අගය මත බදු පනතේ 26(1) වගන්තිය හා 21(1)(ආ) වගන්තිය ප්‍රකාරව කටයුතු කර නොතිබුණි. තෙවන පාර්ශවයන් විසින් රාජ්‍ය ආයතන වෙතින් භාණ්ඩ හා සේවා මත අයකර දෙපාර්තමේන්තුව වෙත ප්‍රේශණය කළ යුතු වැට් බදු නිසි පරිදි අය වී නොමැති වීම හා ප්‍රමාද වී අයවීම හේතුවෙන් එම බදු මුදල් රැස් කරන පාර්ශවයන්ට අයථා පරිභරණයට ඉඩ සැලසී ඇති බවත්, දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ඒ සඳහා කාර්යක්ෂම හා ඵලදායී පියවර ගෙන නොමැති බවත් නිරීක්ෂණය විය.

(ii) නියැදි පරීක්ෂාවකට අනුව රාජ්‍ය ආයතන 5 කින් සක්‍රීය බදුකරුවන් 185 දෙනෙකු විසින් එකතු කළ අගය මත බදු වශයෙන් 2019 සහ 2020 වර්ෂ තුළ රැස්කර තිබුණු රු.125,517,311 ක් වටිනා බදු මුදල් ඔවුන් විසින් ඉදිරිපත් කර තිබුණු වැට් නිමවුම් උපලේඛනවල ඇතුළත් කර නොතිබීම හෝ අදාළ කාල පරිච්ඡේදයට නිමවුම් උපලේඛන RAMIS පද්ධතියට ඇතුළත් නොවීම හේතුවෙන් දෙපාර්තමේන්තුව වෙත ප්‍රේෂණය වී නොතිබුණි.

අදහස් දක්වා නොමැත.

රජයේ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ අදාළ වගන්තිය සහ 2002 අංක 14 දරන එකතු කළ අගය මත බදු පනතේ අදාළ වගන්තිය ප්‍රකාරව කටයුතු කළ යුතුය.

වැඩිදුර විමර්ශනයන් සිදු කිරීම සඳහා සම්මුඛ පරීක්ෂණයන්ට කැඳවීම, ලිඛිතව තොරතුරු විමසීම, අතිරේක ඇස්තමේන්තු මඟින් තක්සේරු නිකුත් කිරීම සහ RAMIS පද්ධතියට ඇතුළත් කර නොමැති වාර්තා කඩිනමින් පද්ධතියට ඇතුළත් කිරීමට කටයුත්ත කරන බව.

වැඩිදුර විමර්ශනයන් සිදු කර බදුකරුවන්ගෙන් ප්‍රේෂණය විය යුතු බදු නිවැරදිව ගණනය කර ප්‍රේෂණය කර ගැනීමට අවශ්‍ය කටයුතු සිදු කළ යුතුය.

- (iii) බදුකරුවන් 29 දෙනෙකු විසින් වැට් චාර්තා මඟින් දෙපාර්තමේන්තුව වෙත චාර්තා කළ අගයට නිවැරදිව ගෙවීම් කර නොතිබීම හේතුවෙන් රු.61,009,134 ක් වටිනා බදු මුදල් රජයට අය වී නොතිබුණු අතර ඊට අදාළ වැඩි අයිතම විගණන දිනය දක්වා අවසන් කර නොතිබුණි.

ගෙවීම් කඩිනමින් අයකරගැනීමට කටයුතු කරන බව හා විගණනය සඳහා තොරතුරු කැඳවීමට කටයුතු කරන බව.

අදාළ බදුකරුවන්ගෙන් අයවිය යුතු බදු මුදල් අයකර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.
- (iv) අක්‍රීය බදුකරුවන් 15ක් වෙත ගෙවා තිබුණු රු. 4,302,517 ක් වටිනා වැට් බදු දෙපාර්තමේන්තුව විසින් අයකර ගැනීමට කටයුතු කර නොතිබුණි.

විගණනය සඳහා තොරතුරු කැඳවීමට කටයුතු කරන බව.

අදාළ බදුකරුවන්ගෙන් අයවිය යුතු බදු මුදල් අයකර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.
- (ඈ) බදු ලිපිගොණු කළමනාකරණයට අදාළව පහත කරුණු නිරීක්ෂණය විය.
  - (i) බදු ලිපිගොණු අංක 124004071 දරන සමාගම විසින් ඉදිරිපත් කර ඇති එකතුකළ අගය මත බදු චාර්තා වලට අනුව ගෙවිය යුතු දිනට නොගෙවා ඇති එකතු කළ අගය මත බදු ප්‍රමාණය රු.2,843,923,139 ක් වූ අතර 2002 අංක 14 දරන එකතු කළ අගය මත බදු පනතේ 28(1)(ආ) වගන්තිය අනුව තක්සේරු චාර්තා නිකුත් කර හිඟ බදු අයකර ගැනීමට වර්ෂ 02 ට වඩා වැඩි කාලයක් ප්‍රමාද වී තිබුණි. තවද 2016 හතරවන කාර්තුවේ පළමු මාසයට අදාළ ගෙවිය යුතු එකතු කළ අගය මත බදු ප්‍රමාණය නියමිත දිනට ගෙවීම් කර තිබිය දීත්, 2017 වර්ෂය සඳහා බදු නිෂ්කාශන සහතිකයක් ලබාදීමට කටයුතු කර තිබුණි.

එකතු කළ අගය මත ගෙවීම පැහැර ඇති බදු අයකර ගැනීම සඳහා අධිකරණමය ක්‍රියාමාර්ග ගෙන ඇති බව.

පනත් ප්‍රකාරව කටයුතු කළ යුතු අතර බදුකරුගෙන් අයවිය යුතු බදු කඩිනමින් අයකර ගත යුතුය.
  - (ii) බදු ලිපිගොනු අංක 770454611 අදාළව 2016 ජනවාරි 01 සිට 2018 දෙසැම්බර් 31 දක්වා වූ කාලපරිච්ඡේදයට අදාළ එකතු කළ අගය මත බදු සම්බන්ධ දෙවන බදු ඇස්තමේන්තුව රු.314,278,994ක් ලෙස තක්සේරු කර ඒ සම්බන්ධව 2002 අංක 14 දරන එකතු කළ අගය මත බදු පනතේ 29 වන වගන්තියට අනුකූලව 2020 මැයි 18 දින බදු ගෙවන්නා දැනුවත් කර තිබූ නමුත් ඊට අදාළ තක්සේරු චාර්තාව 2021 දෙසැම්බර් 31 වන දින වන විටත් නිකුත් කර නොතිබුණි.

බදු ගෙවන්නා බද්ද සඳහා එකඟ නොවීම මත යළි සම්මුඛ සාකච්ඡා සඳහා කැඳවීම හා ලැබී ඇති නිවැරදි තොරතුරු පදනම්ව නිවැරදිව බදු බැඳියාව ගණනය කළ බව.

අතිරේක බදු තක්සේරු නිකුත් කිරීම හා අභියාචනා විසඳීම පනත් මඟින් ලබා දී ඇති ප්‍රතිපාදන අනුව සිදු කළ යුතුය.

- (iii) TIN අංක 114105198 බදු ලිපිගොනුවට අදාළව තක්සේරු වර්ෂ 2014/15 සිට 2018/19 දක්වා නිකුත් නොකරන ලද තක්සේරු වාර්තා අනුව අදායම් බදු, එකතු කළ අගය මත බදු හා ආර්ථික සේවා ගාස්තු වටිනාකම රු.25,179,056ක් වූ අතර ඒ සම්බන්ධව තක්සේරු වාර්තා නිකුත් කිරීම 2021 මාර්තු 23 දින වන විටත් සිදුකර නොතිබූ අතර එම කාලපරිච්ඡේදයටම අදාළ තක්සේරු නිකුත් කල නමුත් 2021 ජනවාරි 31 දිනට එකතු නොකල ආදායම් බදු, ජාතිය ගොඩනැඟීමේ බදු හා ආර්ථික සේවා ගාස්තු වටිනාකම එකතුව රු.12,897,624ක් විය.
  - (iv) TIN අංක 134048336 බදු ලිපිගොනුවට අදාළව, ජාතිය ගොඩනැඟීමේ බද්දට සහ උපයන විට ගෙවීමේ බද්ද/ අත්තිකාරම් පුද්ගල ආදායම් බද්දට අදාළව ගෙවිය යුතු බදු පිළිබඳ තොරතුරු RAMIS පද්ධතිය තුළ යාවත්කාලීන කර නොතිබුණි. ඒ හේතුවෙන් 2020 දෙසැම්බර් 31 දිනට බදුකරු විසින් ගෙවූ බදු පිළිවෙලින් රු.91,247,399ක් සහ රු.57,085,410 ක් වූ බදු මුදල් ආපසු ගෙවිය යුතු බදු (Refund) මුදලක් වශයෙන් පද්ධතියේ පැවති අතර ආදායම් බද්දට අදාළව රු.57,055,732ක හිඟ බදු හා දඩ ශේෂයක් ද නිරීක්ෂණය විය.
  - (ඉ) අගරු වෙක්පත් සඳහා මුදල් අයකර ගැනීමට දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ගෙන ඇති ක්‍රියාමාර්ග පරීක්ෂාවේ දී පහත කරුණු නිරීක්ෂණය විය.
  - (i) 2020 දෙසැම්බර් 31 දිනට නිරවුල් නොකළ රු.2,451,465,384ක් වටිනා අගරු වෙක්පත් 6,878ක් වූ අතර එකම බදු ගෙවන්නාගෙන් එකම බදු කාලපරිච්ඡේදය සඳහා දිගින් දිගටම රු.14,731,425ක් වටිනා වෙක්පත් භාරගෙන තිබුණු බව නිරීක්ෂණය විය. අගරු වෙක්පතක් සඳහා අයකර ගැනීමේදී සියයට 10ක දඩ මුදල අයකර ගතයුතු වුවද ඒ සඳහා ඒකාකාරී හා කාර්යක්ෂම ක්‍රමවේදයක් අනුගමනය කර නොමැති බවත් නිරීක්ෂණය විය.
- RAMIS පද්ධතිය තුළ වැඩි අයිතම නිර්මාණය වී නොතිබීම, සේවක සංඛ්‍යාව අවම වීම යන කරුණු මත ප්‍රමාද වූ බව හා විගණන විමසුම මත පදනම්ව අය ක්‍රියාමාර්ග ගන්නා බව.
- RAMIS පද්ධතිය යාවත්කාලීන නොවීම හේතුවෙන් අයවිය යුතු බදු මුදල් ශේෂයන් පෙන්වන අතර දඩ මුදල් කපා හැරීම සඳහා කටයුතු කරමින් පවතින බව.
- RAMIS පද්ධතිය නිසියාකාරව යාවත්කාලීන කිරීම හා බදු හා දඩ අයකර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.
- දෙපාර්තමේන්තු සමස්ථ අගරු වෙක්පත් වල වටිනාකම අවම අගයක් ගන්නා අතර මෙම වෙක්පත් ස්වතක්සේරුව මත ගෙවූ ඒවා බව හා බදුගෙවන්නන් විසින් සිදු කෙරෙන විවිධ හේතූන් මත වෙක්පත් අගරු වී ඇති බව.
- අගරු වෙක්පත් අයකර ගැනීමට කාර්යක්ෂම ක්‍රමවේදයක් අනුගමනය කළ යුතුය.

- (ii) 2020 දෙසැම්බර් 31 දිනට අගරුව තිබුණු අගරු වෙක්පත් සැසඳීම විගණනයට අවශ්‍ය රු.175,287,674ක් වටිනා අගරු වෙක්පත් යාවත්කාලීනව සිදු කරන බව. තොරතුරු කඩිනමින් ලබා දිය යුතුය. 117ක් සඳහා අදාළ තොරතුරු 2022 ජූනි 30 දින වන විටත් විගණනයට ලබා දී නොතිබුණි.
- (iii) නියැදියට ඇතුළත් තොරතුරු ඉදිරිපත් කළ වෙක්පත් අතුරින්, එකතු කළ අගය මත බදු, ජාතිය ගොඩනැගීමේ බදු, සංස්ථාපිත ආදායම් බදු හා උපයනවිට බදු වශයෙන් ගෙවා තිබුණු පිළිවෙලින් රු. 39,787,805 ක් වටිනා වෙක්පත් 18ක්, රු.13,741,715 ක් වටිනා වෙක්පත් 9ක්, රු. 20,243,241 ක් වටිනා වෙක්පත් 5ක් හා රු.1,042,930 ක් වටිනා එක් වෙක්පතක් වශයෙන් එකතු වටිනාකම රු.74,815,691ක් වූ අගරු වෙක්පත් 33 කට අදාළ ගෙවීම් අවසන් කර තිබුණ ද ඒවා තවදුරටත් අගරු වෙක්පත් වශයෙන් වාර්තාකර තිබුණි. සමහර වෙක්පත් අය වී ඇති අගරු වෙක්පත් බවත් යාවත්කාලීන කිරීමට අයවීම නිවැරදිව හා කටයුතු කළ බව. ගිණුම්ගත විය යුතුය.
- (iv) 2009 හා 2011 වර්ෂවල එකතු කළ අගය මත බදු වලට අදාළව අගරු වී තිබුණු රු. 5,850,000ක් වටිනා වෙක්පත් 5කට අදාළ වටිනාකම, NRN Refund හිමිකමට එරෙහිව කපා හැරීමට බදුකරුවන් ඉල්ලීම් කර ඇතත් එසේ කටයුතු කර නොතිබුණි. තවද නියැදියෙහි ඇතුළත් රු.30,607,247 ක් වටිනා අගරු වෙක්පත් අයකරගැනීම සඳහා බදුකරු වෙත ලිපි යැවීම සඳහා වසර 07 සිට වසර 12 දක්වා ප්‍රමාදව සිදුකර තිබුණු බව අනාවරණය විය. අදාළ ඉල්ලීම් අනුව අගරු බදු ආපසු ගෙවීම් වෙක්පත් හිලව් කර ඇති බව. සඳහා වන ඉල්ලීම් සම්බන්ධව කඩිනමින් ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.
- (v) 2008 වර්ෂයේ සිට 2020 සෙප්ටැම්බර් 31 දක්වා එකතු කළ අගය මත බදු වෙක් පත් මඟින් ගෙවීමේ දී, රු.1,612,674,241කට අදාළව වෙක් පත් 3798 අගරු වී තිබූ අතර එය මුළු අගරු වෙක්පත් වටිනාකමින් සියයට 66ක් විය. එම වෙක්පත් වටිනාකමින් සියයට 69ක් එනම් රු.1,113,552,120 ක් වසර දෙකකට වඩා පැරැණි ඒවා විය. තවද, රුපියල් මිලියන 1 - 17 ත් අතර වටිනාකමින් යුත් LEGACY හා RAMIS පද්ධතියට අදාළව වෙක්පත් පිළිවෙලින් 261ක් හා 93ක් එකතුකල අගය මත බදු වශයෙන් අගරුව තිබුණි. මෙසේ අගරු වී ඇති වෙක්පත් සම්බන්ධයෙන් කඩිනම් ක්‍රියාමාර්ග අගරු වෙක්පත් ගැනීමට පවතින වසංගත තත්වය නිසා බාධා ඇති බව. ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.

නොගැනීම රජයේ ආදායම් තෙවන පාර්ශවයන් වෙත අවහාරවීමට ඉඩ ලබාදීමක් බව නිරීක්ෂණය කෙරේ.

- (vi) ජාතිය ගොඩනැගීමේ බදු වශයෙන් රජයට ලැබියයුතු වූ රු.283,783,861ක් වටිනා වෙස් පත් 1180 ක් අගරු වී තිබුණු අතර එය සමස්ථ අගරු වෙස්පත් වටිනාකමින් සියයට 12 ක් බවත්, දෙපාර්තමේන්තුව විසින් රු.36,982,433ක් වටිනා වෙස්පත් 244කට අදාලව බදු කාලපරිච්ඡේදය නිවැරදිව හඳුනාගෙන නොතිබුණු බවත් නිරීක්ෂණය විය.

නිවැරදි තොරතුරු යාවත්කාලීන කිරීමට කටයුතු ගන්නා බව.

අභරු වෙස්පත් වලට අදාළ තොරතුරු නිවැරදිව හඳුනා ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.
- (vii) වර්තමාන වසංගත තත්ත්වය හේතුවෙන් වෙස්පත් අගරුවීමේ ප්‍රවණතාවයක් පැවැති බවට දෙපාර්තමේන්තුව සිදුකළ කරුණු දැක්වීම නිවැරදි නොවන බවත්, බදු අයකර ගැනීම්, හිලව් කිරීම් හා කපාහැරීම් ආදියට අදාල දෙපාර්තමේන්තුවේම විවිධ අංශ අතර මනා සම්බන්ධීකරණයක් නොමැති වීම හා අයකර ගැනීම පිළිබඳ සමස්ථ කාර්යක්ෂමතාවය සැලකිල්ලට ගනිමින් ඒ ඒ අංශ වෙත උචිත මහපෙන්වීම් සිදු නොකිරීම අගරු වෙස්පත් අයවීමේ ප්‍රගතිය හීනවීමට හේතු වී ඇති බව විගණනයේදී නිරීක්ෂණය විය.

අයකිරීම් සඳහා මාර්ගගත ක්‍රමය හඳුන්වා දීමට කටයුතු කරන බව හා දෙපාර්තමේන්තු අංශ අතර සම්බන්ධීකරණය විධිමත්ව පවත්වා ගැනීමට කටයුතු ගන්නා බව.

දෙපාර්තමේන්තු අංශ අතර නිවැරදි සම්බන්ධීකරණයක් පවත්වා ගැනීම හා උචිත මහපෙන්වීම් සිදු කිරීම කළ යුතුය.
- (ඊ) දෙපාර්තමේන්තුව විසින් බදු ආපසු ගෙවීමේ කාර්යය සාධනය විගණනයේ දී පහත කරුණු නිරීක්ෂණය විය.
  - (i) රු.මිලියන 5 ඉක්මවන බදු ආපසු ගෙවීමේ දී ඒ සඳහා ක්‍රියාත්මක වන කමිටුවෙහි නිර්දේශය ලබාගැනීම අවශ්‍ය වුවද බදුකරුවන් දෙදෙනෙකුට අදාලව එකතුව රු.111,408,172ක් වූ බදු ආපසු ගෙවීමේදී ඉහත කමිටුවෙහි නිර්දේශ ලබාගෙන නොතිබුණි.

ආපසු ගෙවීම් නිකුත් කිරීමේදී කමිටු නිර්දේශ ලබා ගන්නා බව

අදාළ නිර්දේශ ලබා ගත යුතුය.
  - (ii) නියැදි පරීක්ෂාවකට ලක් කරන ලද බදු කරුවන් අතුරින් බදු කරුවන් 85 දෙනෙකු සඳහා රු.205,984,399ක VAT බදු සහ රු.6,944,372 ආදායම් බදු ආපසු ගෙවීමට වසර 5ත් 10ත් අතර කාලයක් ගතවී ඇති බවත්, බදු කරුවන් 22 දෙනෙකු සඳහා රු.103,563,191ක VAT බදු සහ රු.4,794,837ක ආදායම් බදු ආපසු ගෙවීම සඳහා වසර 10ත් 15ත් අතර කාලයක් ගත වී ඇති බැවින්

අවශ්‍ය තොරතුරු කඩිනමින් හා නිසිපරිදි ඉදිරිපත් කිරීමට බදු ගෙවන්නන් විසින් කටයුතු කරන්නේ නම් ආපසු ගෙවීම් කඩිනමින් නිකුත් කිරීමට හැකියාව පවතින බව.

බදු ආපසු ගෙවීම් ක්‍රියාවලිය කාර්යක්ෂම විය යුතුය.

ආදායම් බදු ආපසු ගෙවීමේ කටයුතු කාර්යක්ෂමව හා ඒකීයව සිදු වී නොමැති බව නිරීක්ෂණය විය.

- (iii) බදු ලිපි ගොනු අංක 114370797ට අදාළව 2019 ජූලි මස රු.285,849,378ක VAT බදු ආපසු ගෙවීම් සිදු කර තිබුණ ද එම දිනය වන විටත්, RAMIS පද්ධතිය තුළ රු.497,431,385ක VAT බදු ප්‍රමාණයක් අයවීමට පැවතුණි. තවද, 2021 දෙසැම්බර් 23 දිනටද අයවියයුතු VAT බදු ප්‍රමාණය රු.421,470,958ක් වූ අතර එම බදු අයකරගැනීමට ප්‍රමාණවත් ක්‍රියාමාර්ග ගෙන නොතිබුණි. RAMIS පද්ධතියට අදාළ හිඟ බදු හා Legacy පද්ධතියට අදාළ VAT/IT ආපසු ගෙවීම් වෙන් වෙන්ව කළ යුතු බවට උපදෙස් ලැබී ඇති බව. හිඟ බදු අය කර ගැනීමට අදාළ ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.
- (iv) 2018/19 තක්සේරු වර්ෂයේ ආදායම් බදු ආපසු ගෙවීමට අදාළව 2021 ඔක්තෝබර් 15 දින EAQ/INFO/2021/75 සමාංක යටතේ එවන ලද තොරතුරු අනුව බදු ආපසු ගෙවීමට හිමිකම් ඇති බදුකරුවන් 507දෙනෙකුගෙන් දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවට 2021 ජූනි 30 දිනට අයවිය යුතු රු.12,539,843,433ක හිඟ බදු ශේෂයක් පැවතුණි. එම ආපසු ගෙවීම අවසන් කර හිඟ බද්දට හිලවූ කරන තුරු එම හිඟ බද්ද හිඟ බදු ලේඛණයේ ඇතුළත් කළ යුතු බව. බදු ආපසු ගෙවන විට හිඟ බදු පියවා ඉතිරිය මුදලින් පමණක් ගෙවීමට ක්‍රමවේදයක් සකස් කළ යුතුය.
- (v) දෙපාර්තමේන්තුවේ 2010 ජනවාරි 28 දිනැති බදු ආපසු ගෙවීමට අදාළ මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහය පරිදි, TIN අංක 100909189 සහ අංක 409383890 දරන බදු කරුවන්ගේ බදු ආපසු ගෙවීමේ ලිපිගොනු පාලිකා තුළ හිඟ බදු නිශ්කාෂණ සහතිකය හා හිඟ බදු විස්තර කැඳවීමේ ලිපි ඇතුළත් වී නොතිබුණි. අදහස් දක්වා නොමැත. අදාළ මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහය පරිදි කටයුතු කළ යුතුය.
- (ඵ) 2006 අංක 10 දරන දේශීය ආදායම් පනතේ III පරිච්ඡේදයේ 07 වගන්තිය ප්‍රකාරව ආදායම් බදු නිදහස් ආයතන වලට අදාළව, 2017 අංක 24 දරන නව දේශීය ආදායම් පනතේ තුන් වන උපලේඛනයේ ඇති නිදහස් කළ මුදල් ප්‍රමාණයන්ට යටත්ව 2018 අප්‍රේල් 1 දින සිට බදු ගෙවීමට යටත් වන ආයතන මේ වන විටත් බදු ක්‍රමයට ලියාපදිංචි කරගෙන තිබේද යන්න දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවේ RAMIS පද්ධතියේ තොරතුරු අනුව පරීක්ෂා කිරීමේ දී ආයතන 17ක් විසින් ආදායම් බදු සඳහා ලියාපදිංචිය ලබාගෙන තිබුණි. එහෙත් විගණන දිනය වන 2021 දෙසැම්බර් 31 වන තෙක් කිසිදු ආදායම් බදු වාර්තාවක් ඉන් ආයතන 21ක ලිපිගොනු විවෘත කිරීමට කටයුතු කර ඇති බවත් ඉතිරි ආයතන 15 සඳහා විමසීම් කර තිබුණද තවම පිළිතුරු ලැබී නොමැති බව. දක්වා ඇති සියලු ආයතන සඳහා පනතේ විධිවිධානවලට යටත්ව ආදායම් බදු සඳහා ලිපිගොනු විවෘත කිරීම මෙන්ම බදු වාර්තා ගෙන්වා ගැනීමට කඩිනමින් කටයුතු කළ යුතුය.

ඉදිරිපත් කර නොතිබුණි. එම ආයතන බොහෝමයක් ලාභාංශ වලින් හා පොලී වලින් ලැබෙන ලාභ හෝ ආදායම මත හෝ අවුරුදු දහයකට වැඩි කාලයක් තිස්සේ කිසිදු ආදායම් බදු ගෙවීමක් සිදු කර නොමැති බවත්, තවත් ආයතන 19ක් 2018 අප්‍රේල් 01 දින සිට ආදායම් බදු ගෙවීමට යටත් වුවද ආදායම් බදු සඳහා විගණන දිනය වන 2021 දෙසැම්බර් 31 වන තෙක් ලියාපදිංචි වී නොමැති බවත් නිරීක්ෂණය විය.

4. තිරසාර සංවර්ධනය

4.1 තිරසාර සංවර්ධන අරමුණු ඉටු කිරීමේ ප්‍රගතිය

පහත සඳහන් නිරීක්ෂණයන් කරනු ලැබේ.

විගණන නිරීක්ෂණය

2017 ඔක්තෝම්බර් 3 දිනැති ශ්‍රී ලංකා තිරසාර සංවර්ධන පනත 12(1) වගන්තිය ප්‍රකාරව සෑම රාජ්‍ය ආයතනයක් විසින්ම තිරසාර සංවර්ධනය පිළිබඳ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය හා උපාය මාර්ග වලට අනුව ස්වකීය විෂය පථයට අදාළ තිරසාර සංවර්ධන උපාය මාර්ග සකස් කරගත යුතු විය. එහෙත් දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් තිරසාර සංවර්ධන න්‍යාය පත්‍රය 2030 සම්බන්ධයෙන් ඊට අදාළ තිරසාර සංවර්ධන අරමුණු හඳුනා ගැනීම 2021 වර්ෂය තුළදී සිදු කර ඇති නමුදු හඳුනාගත් අරමුණු සම්බන්ධ ඉලක්ක කරා ළඟා විය යුතු සංධිස්ථාන මෙන්ම ප්‍රගතිය මැන බැලීමේ දර්ශක හඳුනා ගැනීම, අරමුණු ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා සම්බන්ධව උනන්දුවක් දක්වන පාර්ශවයන් හඳුනා ගැනීම හා එයට අදාළ ක්‍රියාකාරකම් 2021 වර්ෂය තුළදී සිදු කර නොමැති බව නිරීක්ෂණය විය. තවද, 2021 වාර්ෂික ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම තුළ හඳුනාගත් තිරසාර සංවර්ධන අරමුණු ඇතුළත් කර නොමැති බවද නිරීක්ෂණය විය.

ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් නිර්දේශය දැක්වීම

තිරසාර සංවර්ධන අරමුණු නිරසාර සංවර්ධන හඳුනාගෙන ඇති අතර එම අරමුණු, පනතේ වගන්ති ඉලක්ක ළඟා කර ගැනීම මැන ප්‍රකාරව කටයුතු බැලීම සඳහා වන කාර්යසාධන කළ යුතුය. ඉලක්ක සකස් කරමින් පවතින බව.

5. මානව සම්පත් කළමනාකරණය

5.1 අනුයුක්ත කාර්ය මණ්ඩලය, තරාස කාර්ය මණ්ඩලය

පහත සඳහන් නිරීක්ෂණයන් කරනු ලැබේ.

දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවට අදාළව 2021 දෙසැම්බර් 31 දිනට වූ සේවක සංඛ්‍යාව පිළිබඳ තත්ත්වය පහත පරිදි විය.

සේවක වර්ගය	අනුමත සේවක සංඛ්‍යාව	තරාස සේවක සංඛ්‍යාව	පුරප්පාඩු සංඛ්‍යාව
ජ්‍යෙෂ්ඨ මට්ටම	1,257	1,021	236
තෘතීයික මට්ටම	60	32	28
ද්විතීයික මට්ටම	1,055	986	69
ප්‍රාථමික මට්ටම	496	442	54
එකතුව	<u>2,868</u>	<u>2,481</u>	<u>387</u>

විගණන නිරීක්ෂණය

ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම

නිර්දේශය

(අ) 2020 වර්ෂයේ සමස්ථ පුරප්පාඩු සංඛ්‍යාව 320 ක් වූ අතර, 2021 වර්ෂයේදී එය පුරප්පාඩු 387 ක් දක්වා ඉහල ගොස් ඇත. මෙම පුරප්පාඩු 387 සමාලෝචිත වර්ෂය අවසාන වන විට පිරවීමට කටයුතු කර නොතිබුණු අතර එය අනුමත සේවක සංඛ්‍යාවෙන් සියයට 14 ක් විය.

(ආ) ජ්‍යෙෂ්ඨ මට්ටමේ තනතුරු 236 ක් පුරප්පාඩු වී පැවති අතර එයට ජ්‍යෙෂ්ඨ කොමසාරිස් තනතුරු 19 ක් හා කොමසාරිස් තනතුරු 45 ක් ඇතුළත්ව තිබුණි. මෙම පුරප්පාඩුව පවත්නා කොමසාරිස් තනතුරු වැඩබැලීම මඟින් ආවරණය කෙරෙන අතර එය අනුමත තනතුරු වලින් (ජ්‍යෙෂ්ඨ කොමසාරිස් හා කොමසාරිස්) සියයට 57 ක් බවත් නිරීක්ෂණය විය. මෙම තත්ත්වය නව ආදායම් බදු පරිපාලන පරිගණක පද්ධතියේ කටයුතු කාර්යක්ෂමව හා ඊට අදාළ වැඩ අයිතම කාලීනව නිම කිරීම කෙරෙහි බලපෑමක් ඇති විය හැකි බව නිරීක්ෂණය විය.

රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ අනුමැතිය තවමත් නොලැබීම, ඉදිරි බඳවා ගැනීම් හෝ ස්ථාන මාරු ඉල්ලීම් මඟින් නිලධාරීන් ලබා දීමට ඒකාබද්ධ සේවා අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් විසින් දන්වා තිබීම, නැවත දැනුම් දෙන තෙක් බඳවා ගැනීම් තාවකාලිකව අත්හිටුවන ලෙස මුදල් අමාත්‍යාංශ ලේකම් විසින් දන්වා තිබීම යනාදිය හේතු වී ඇති බව.

රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ විධිමත් අනුමැතිය ලැබෙන තෙක් අදාළ තනතුරු සඳහා ස්ථිර පත් කිරීම් සිදු කළ නොහැකි බව.

අත්‍යවශ්‍ය තනතුරු සඳහා වන කාර්යමණ්ඩල පුරප්පාඩු අනුමත පරිදි පිරවීමට කටයුතු කළ යුතුය.

අත්‍යවශ්‍ය රාජකාරි සඳහා වැඩ බැලීම මඟින් ආවරණය කෙරෙන තනතුරු සම්පූර්ණ කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.

<p>(ඇ) තෘතීයික මට්ටමේ පුරප්පාඩු වූ තනතුරු 28 ම තොරතුරු තාක්ෂණික නිලධාරීන් වන අතර, මෙම පුරප්පාඩුව 2020 වර්ෂයේදී ද මෙලෙසම පැවතිණි. එම නිලධාරීන් මේ දක්වා බඳවා ගැනීමට කටයුතු කර නොමැති වීම මත නව ආදායම් බදු පරිපාලන පරිගණක පද්ධතිය (RAMIS) මෙහෙයවීම හා එහි නඩත්තු කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව වෙත පවරාගැනීම ප්‍රමාදවීම කෙරෙහි සෘජුවම බලපෑමක් ඇතිකර තිබුණු බව නිරීක්ෂණය විය.</p>	<p>ඉදිරි බඳවා ගැනීම් හෝ ස්ථාන මාරු ඉල්ලීම් මඟින් නිලධාරීන් ලබා දීමට ඒකාබද්ද සේවා අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් විසින් දන්වා තිබුණු බව.</p>	<p>අත්‍යවශ්‍ය තනතුරු පුරප්පාඩු සඳහා බඳවා ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.</p>
--	--	--